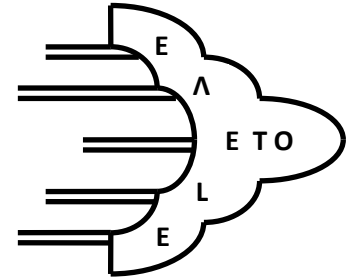

ΕΛΕΤΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

HELLENIC SOCIETY FOR TERMINOLOGY

Λόγοι της Πίτας

(Λόγοι που εκφωνήθηκαν στην εκδήλωση της Κοπής της πίτας της ΕΛΕΤΟ)

Έκδοση 2

Κώστας Βαλεοντής

Φεβρουάριος 2020

Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
Τετάρτη 16 Φεβρουαρίου 2005 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	5
Τετάρτη 1 Φεβρουαρίου 2006 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	9
Παρασκευή 9 Φεβρουαρίου 2007 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	11
Τετάρτη 6 Φεβρουαρίου 2008 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	15
Σάββατο 7 Φεβρουαρίου 2009 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	19
Τετάρτη 3 Φεβρουαρίου 2010 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	22
Παρασκευή 4 Φεβρουαρίου 2011 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	26
Δευτέρα 6 Φεβρουαρίου 2012 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	29
Δευτέρα 4 Φεβρουαρίου 2013 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	33
Τετάρτη 5 Φεβρουαρίου 2014 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	36
Τετάρτη 11 Φεβρουαρίου 2015 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	39
Δευτέρα 15 Φεβρουαρίου 2016 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	41
Τετάρτη 15 Φεβρουαρίου 2017 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	44
Τετάρτη 24 Ιανουαρίου 2018 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	47
Τετάρτη 6 Φεβρουαρίου 2019 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	50
Τετάρτη 12 Φεβρουαρίου 2020 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ	53

Πρόλογος

Σε τούτο το τεύχος περιλαμβάνονται οι λόγοι που έχουν εκφωνηθεί στην εκδήλωση της κοπής της πίτας της ΕΛΕΤΟ από το 2005 μέχρι σήμερα (2020), οι οποίοι είναι καταγεγραμμένοι και τηρούνται στο γενικό ηλεκτρονικό αρχείο της ΕΛΕΤΟ.

Οι λόγοι της Πίτας είναι ήδη αναρτημένοι στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ, ο καθένας χωριστά στη θέση της αντίστοιχης εκδήλωσης κάθε έτους. Στο παρόν τεύχος (αρχείο pdf) απλώς είναι όλοι μαζί. Η συγκέντρωσή τους σε ενιαίο τεύχος «Λόγοι της Πίτας» κρίθηκε σκόπιμη, διότι οι λόγοι αυτοί αφορούν και περιγράφουν ένα κομμάτι της ιστορίας της ΕΛΕΤΟ και της αδιάλειπτης παρουσίας της, όλα αυτά τα χρόνια, στην ελληνική σκηνή.

K.B.

Τετάρτη 16 Φεβρουαρίου 2005

Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Κέντρο «Ο ΤΕΛΗΣ» (Λεωφόρος Πεντέλης, απέναντι στη Μονή)

Ομιλία του Γεν. Γραμματέα της ΕΛΕΤΟ

Αγαπητοί φίλοι,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου και του Γενικού Επιστημονικού Συμβουλίου της ΕΛΕΤΟ, σας ευχαριστώ θερμά που τιμάτε και φέτος με την παρουσία σας την εκδήλωση της κοπής της πίτας της ΕΛΕΤΟ, η οποία – ύστερα από το αίτημα αρκετών από εσάς – γίνεται στον ίδιο χώρο που μας φιλοξένησε τόσο ζεστά και ευχάριστα και πέρυσι.

Πριν προχωρήσω στα λόγια που θέλω να σας πω, θα ήθελα να σας παρακαλέσω για μια θετική σκέψη αγάπης για τον Πρόεδρο της ΕΛΕΤΟ, Βασίλη Φιλόπουλο, που δυστυχώς λόγω της σοβαρής κατάστασης της υγείας του, αδυνατεί να είναι μαζί μας. Ας του ευχηθούμε θερμά από την καρδιά μας: απάλυνση της μεγάλης δοκιμασίας που περνάει !

Το **2005** είναι το **14^ο** έτος παρουσίας της ΕΛΕΤΟ στην ελληνική σκηνή. Η ΕΛΕΤΟ έχει κάνει πολλά, αλλά έχει να κάνει πολύ περισσότερα. Θα συμπυκνώσω τα πεπραγμένα της ΕΛΕΤΟ σε μια παράγραφο. Όπως καταλαβαίνετε η προσπάθειά της είναι πολυμέτωπη. Ιδανικό θα ήταν να δημιουργήσει ή να υποστηρίξει **μια Ομάδα** (ένα Συλλογικό Μέλος της) **για κάθε τομέα γνώσης** όπως είναι σήμερα η **ΜΟΤΟ** στις τηλεπικοινωνίες. Έχει διοργανώσει **4 ειδικά Συνέδρια** με τον γενικό τίτλο «**Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία**»: τώρα σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κύπρου ετοιμάζει το **5^ο** που θα γίνει τον Οκτώβριο στη Λευκωσία· έχει διοργανώσει άλλες **εκδηλώσεις** και έχει υποστηρίξει εκδηλώσεις άλλων φορέων· κυκλοφορεί αδιάλειπτα επί **12 έτη** το ενημερωτικό φύλλο «**Ορόγραμμα**»· έχει αποδώσει **πολλές χιλιάδες όρους** σε διάφορους τομείς για λογαριασμό της Τράπεζας Όρων **EURODICAUTOM** της Ευρωπαϊκής Ένωσης· σε συνεργασία με το **Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών** διαθέτει δωρεάν στο Ίντερνετ τη χρήση της Βάσης Όρων Πληροφορικής **INFORTERM**· τέλος, σε συνεργασία με τον **ΟΤΕ** διαθέτει δωρεάν στο Ίντερνετ τη χρήση της Βάσης Τηλεπικοινωνιακών Όρων **TELETERM**.

Το **2005** είναι το **13^ο** έτος του **Ορογράμματος**, του τετρασέλιδου φύλλου που εκδίδει η ΕΛΕΤΟ κάθε δύο μήνες και που έχετε όλοι αγαπήσει. Στο τελευταίο φύλλο θα διαβάσατε στο κύριο άρθρο για τη «**Διακήρυξη των Βρυξελλών**», ένα κείμενο **έκκληση** από **58** ανά τον κόσμο φορείς Ορολογίας (πρωτοβάθμιους όπως είναι η ΕΛΕΤΟ και δευτεροβάθμιους όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας – EAFT και το Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών για την Ορολογία - Infoterm) που απευθύνεται προς όλους τους **αρμοδίους** για τη γλώσσα και γλωσσική πολιτική σε κάθε χώρα αλλά και στους

διακρατικούς και υπερεθνικούς πολυγλωσσικούς οργανισμούς και τους καλεί να υποστηρίξουν την Ορολογία από κάθε άποψη· για κάθε γλώσσα χωριστά, αλλά και για το σύνολο των γλωσσών για την παγκόσμια επικοινωνία.

Σήμερα μιλάμε για μια παγκόσμια «**Κοινωνία της Πληροφορίας**», για μια παγκόσμια «**Κοινωνία της Γνώσης**». Έχει γίνει όμως συνείδηση στους «παροικούντες εν Ιερουσαλήμ» – και η ΕΛΕΤΟ ανήκει σ' αυτούς – ότι «**δεν υπάρχει Γνώση ούτε Πληροφορία χωρίς Ορολογία**». Η «έννοια» είναι ο **φορέας** της γνώσης, ενώ ο «**όρος**» είναι ο **μεταφορέας** της. Είναι αδύνατο λοιπόν να **διακινήθει η γνώση** (με απλά λόγια να εκπεμφθεί, να μεταδοθεί και να ληφθεί ως χρήσιμη **πληροφορία**) χωρίς τη μεσολάβηση των **όρων**. Η δική μας συνειδητοποίηση όμως δεν είναι αρκετή· πρέπει να συγκινηθούν οι κάθε λογής κρατικοί «αρμόδιοι». Το ίδιο διαπίστωσαν σε παγκόσμια κλίμακα και οι άλλοι φορείς που υπέγραψαν τη Διακήρυξη των Βρυξελλών. Η υπογραφή της έγινε το **Νοέμβριο του 2001**, αλλά μετά τον απολογισμό της **Συνόδου Κορυφής για την Ορολογία**, που έγινε το **Νοέμβριο του 2004**, αποφασίστηκε να ενταθούν οι προσπάθειες ευρύτερης και αποτελεσματικότερης διάδοσης της Διακήρυξης ανά τον κόσμο. Ο ελληνικός απολογισμός, στο διάστημα αυτής της τριετίας, περιλαμβάνει μια **μεγάλη προσπάθεια που ατύχησε**: το **ΕΠΟΣ**¹. Ούτε η ΕΛΕΤΟ ούτε οι άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς μπορέσαμε να συγκινήσουμε τους «αρμοδίους». Η **χρηματοδότηση** του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης που οι Έλληνες αρμόδιοι **αρνήθηκαν να εγκρίνουν** για ένα **σύγχρονο, μελετημένο και συνολικό πρόγραμμα ανάπτυξης του Ορολογίου** της σημερινής ελληνικής γλώσσας όπως ήταν το ΕΠΟΣ, να είστε σίγουροι ότι θα αποδειχθεί **κατά τάξεις μεγέθους χαμηλότερη** από τα χρήματα που θα **χάσει** το ελληνικό κράτος λόγω της λεγόμενης «**χαμηλής απορρόφησης**», όπως έχει συνηθιστεί να λέγεται κομπά η **«ανικανότητα των εκάστοτε αρμοδίων να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων»**· και εδώ το «**ύψος των περιστάσεων**» ήταν να δουν την ελληνική γλώσσα ως πρώτιστο εθνικό συμφέρον και ύστερα – μέσω αυτού του συμφέροντος – να δουν το κομματικό, το συντεχνιακό ή το ατομικό.

Η ΕΛΕΤΟ, στο Ορόγραμμα, ξεκίνησε το νέο έτος με τη Διακήρυξη των Βρυξελλών. Στην περσινή πρόσκληση για την πίτα της ΕΛΕΤΟ το **μήνυμα** πάνω στο σχέδιο της πίτας έλεγε «**δεν υπάρχει γνώση χωρίς ορολογία**» και ήταν στο πνεύμα της Διακήρυξης· στη φετινή πρόσκληση το **μήνυμα** είναι «**Θέλει επιμονή και τόλμη η Ορολογία**». Ο στίχος του Ανδρέα Κάλβου² μιλάει βέβαια για την Ελευθερία που «θέλει αρετή και τόλμη», αλλά και η Ορολογία είναι ελευθερία για τη γλώσσα· η Ορολογία παρέχει στη γλώσσα **τα μέσα, για να μπορεί να παρακολουθεί και να περιγράφει ελεύθερα την εκάστοτε πραγματικότητα**, δηλαδή **νέους** ελληνικούς όρους αντίστοιχους των νέων ξενόγλωσσων όρων σε κάθε θεματικό πεδίο, **σωστές αντιστοιχίες** των όρων με τις έννοιες,

¹ ΕΠΟΣ: Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού

² «Θέλει αρετήν και τόλμην η Ελευθερία»

διεπιστημονικές συμβάσεις για διαθεματικούς όρους που χρησιμοποιούνται για την ίδια έννοια σε πολλά θεματικά πεδία κ.ά.

Με το νέο μήνυμα, λοιπόν, καλούμαστε να εντείνουμε την **επιμονή** μας στην επιδίωξη των σκοπών της ΕΛΕΤΟ και να **τολμούμε**. Αυτό σημαίνει ότι πέρα από το 5^ο Συνέδριο που είναι το κορυφαίο ορολογικό γεγονός του 2005, θα κάνουμε και άλλες ενέργειες και άλλες ενδεχόμενες εκδηλώσεις, πάντα στο πλαίσιο του Καταστατικού και των σκοπών της ΕΛΕΤΟ· αλλά και στο πνεύμα της Διακήρυξης των Βρυξελλών.

Στο ίδιο πλαίσιο, προτείνω η **επιμονή** και **τόλμη** να **ενταθούν και στο ατομικό επίπεδο** τουλάχιστον όλων όσοι από μας είμαστε μέλη Ομάδων Ορολογίας ή Ομάδων Τυποποίησης και μέλη του ΓΕΣΥ. Θα εξηγήσω τι εννοώ αφού επισημάνω με λίγα λόγια κάτι που όλοι σας έχετε παρατηρήσει.

Έχετε προσέξει έναν τρόπο με τον οποίο «**εξελίσσεται**» σήμερα η γλώσσα: Βγαίνει κάποιος, παρουσιαστής ή άλλος επώνυμος, στη μικρή οθόνη και «**πετάει** μια γλωσσική κοτσάνα». Κάποιος παρόμοιος μιμητής, από το ίδιο ή άλλο «**παράθυρο**», τη θεωρεί εξυπνάδα και την επαναλαμβάνει. Ο τρίτος θεωρεί πια δεδομένο ότι μπορεί να την χρησιμοποιεί άνετα σαν να «**μεγάλωσε** μαζί με αυτήν». Αν, τέλος, «**συνεργήσει**» και ο λεξικογράφος και περιλάβει, αβασάνιστα και ασχολίαστα, στην επόμενη έκδοση του λεξικού του την ανοησία αυτή σαν δεδομένο στοιχείο της γλώσσας, *το έγκλημα έχει πλέον συντελεσθεί, και είναι αδιάφορο αν είναι εξ αμελείας ή εκ προμελέτης*. Είμαστε όλοι μάρτυρες του φαινομένου. Η **αντίθεση** ή **διαφωνία** από «**κατηγορηματική**» ή «**απόλυτη**» έγινε «**κάθετη**». Το «**κυρίως**» έγινε «**κύρια**», το «**αμέσως**» έγινε «**άμεσα**» και υποβάθμισε αυτόματα το πραγματικό «**άμεσα**» δηλαδή το **όχι έμμεσα**, ενώ το ρήμα «**αφορώ**» άρχισε να συντάσσεται – κατά την άποψή μου **εντελώς παπαγαλίστικα και ανόητα** – με την πρόθεση «**σε**» σε όλες τις περιπτώσεις, ενώ σε ελάχιστες από αυτές η σύνταξη αυτή θα ήταν αποδεκτή. Τέλος, σε λίγο θα ακούσουμε κι αυτό: ο *οδηγός του βυτιοφόρου – που σημειωτέον κάνει ...**αποφράξεις** – μπήκε στο νοσοκομείο για να του ...**αποφράξουν** την αρτηρία!*

Επανέρχομαι στο πλαίσιο της **επιμονής** και **τόλμης** στο ατομικό επίπεδο και **προτείνω** και εμείς – τουλάχιστον όσοι είμαστε μέλη Ομάδων και μέλη του ΓΕΣΥ αλλά και κάθε άλλος που ενστερνίζεται το σκοπό μας – να υιοθετήσουμε έναν ανάλογο τρόπο **προβολής των ελληνικών όρων**· μόνο που **δεν** θα βγούμε στα «**παράθυρα**» και **δεν** θα λέμε ανοησίες:

Έχουμε τις ελληνικές λέξεις· από εμάς τους ίδιους στο πλαίσιο των εργασιών μας έχει συγκεντρωθεί ένα **οπλοστάσιο όρων** (έχουμε ήδη αρκετές χιλιάδες από αυτούς διαθέσιμους σε βάσεις όρων στο Ίντερνετ). **Ξέρουμε** λοιπόν, ή **εύκολα μπορούμε να βρούμε** τους όρους των εννοιών του αντικειμένου μας. Κι αν κάποιος όρος δεν έχει ακόμα αποδοθεί, με ένα ερώτημα στη σχετική Ομάδα γρήγορα θα δοθεί απάντηση. Σας καλώ, λοιπόν, να **τολμήσουμε** να περάσουμε

στην **ορολογική μάχη**, μια μάχη που έχει δύο τακτικές: την **ορολογική επίθεση** και την **ορολογική αντεπίθεση!**

Τι εννοώ:

Σύμφωνα με την 1^η τακτική:

Ορολογική επίθεση θα κάνουμε όταν **εμείς οι ίδιοι** – σε οποιοδήποτε κύκλο κι αν βρισκόμαστε – **πάψουμε**, στις προφορικές μας συζητήσεις, να χρησιμοποιούμε ξενόγλωσσους όρους για έννοιες που τις έχουμε ήδη ονοματοδοτήσει με ελληνικούς όρους τους οποίους έχουμε χρησιμοποιήσει ή χρησιμοποιούμε στα γραπτά κείμενά μας. Να πάψουμε λ.χ. να λέμε «**μπιτ**» και «**τσιπ**» αφού μια χαρά όροι είναι το «**δυσφίο**» και το «**πλινθίο**»! Να πάψουμε να «**σκανάρουμε**», να «**φαξάρουμε**» και να «**τεστάρουμε**»: αφού γνωρίζουμε καλά ότι τα ρήματα είναι «**σαρώνω**», «**τηλεομοιοτυπώ**» και «**δοκιμάζω**»! Ιδιαίτερη σημασία και αντίκτυπο θα έχει μια τέτοια στάση μας όταν είμαστε ομιλητές σε διαλέξεις, σεμινάρια κτλ.

Σύμφωνα με την 2^η τακτική:

Ορολογική αντεπίθεση είναι: να μας λέει ο φίλος μας π.χ. «**Το σκανάρισμα της εικόνας μου έδωσε ένα φάιλ πολύ μεγάλο για να το κάνω ατάσμεντ στο ιμέιλ**» και εμείς θεωρώντας την ερώτηση ως **επίθεση** κατά της ελληνικής γλώσσας να περνάμε αμέσως στην αντεπίθεση π.χ. λέγοντας και τονίζοντας με έμφαση τους ελληνικούς όρους: «**Ηταν αναμενόμενο ότι η σάρωση της εικόνας θα σου έδινε αρχείο μεγάλου μεγέθους, ώστε να δυσκολευτείς να το στείλεις ως συνημμένο με το ηλ-ταχυδρομείο**». Άλλο παράδειγμα: να μας ρωτάει ο άλλος «**πότε έκανες τελευταία άπγκρέιντ στο κομπιούτερ σου;**» και εμείς – που δεχτήκαμε τη διπλή επίθεση – **να αντεπιτεθούμε** με όπλα μας τους αντίστοιχους ελληνικούς όρους και του απαντήσουμε: «**Την τελευταία αναβάθμιση του υπολογιστή μου την έκανα πριν δύο χρόνια!**» Και στα δύο παραδείγματα, **δεν διορθώσαμε άμεσα** την πρόταση του συνομιλητή μας, αλλά την ξαναδώσαμε **έμμεσα διορθωμένη** με την απάντησή μας!

Παραδέχομαι ότι χρειάζεται προσπάθεια τόσο για την **επίθεση** όσο και για την **αντεπίθεση**, αλλά **τολμάν χρη!**

Δεν έχει σημασία πόσο γρήγορα θα έχουμε αποτελέσματα. Είναι σίγουρο όμως πως θα έχουμε! Όσο κι αν, προσωρινά, μας «**σχολιάσει**» ή ακόμα και μας «**χλευάσει**» ο συνομιλητής μας – ανάλογα με το θάρρος που έχουμε μεταξύ μας – η **σοβαρότητά** μας και η **επιμονή** μας να εκπέμπουμε **σταθερά** το μήνυμα «**έτσι λέγεται ελληνικά**» θα κάμψει κάποια στιγμή τις αντιστάσεις.

Κλείνοντας, ζητώ συγγνώμη αν σας κούρασα λίγο και εύχομαι σε όλους σας το 2005 να είναι ένα έτος υγείας, ευτυχίας και επιτυχιών για σας και τις οικογένειές σας! Ευχαριστώ!

Κ. Βαλεοντής
Γεν. Γραμματέας της ΕΛΕΤΟ

Τετάρτη 1 Φεβρουαρίου 2006
Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ
Ταβέρνα «Ο ΒΑΘΗΣ» (Κύρου 7, Κηφισιά)
Ομιλία του Γεν. Γραμματέα της ΕΛΕΤΟ

Αγαπητοί φίλοι,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου και του Γενικού Επιστημονικού Συμβουλίου της ΕΛΕΤΟ, σας ευχαριστώ θερμά που τιμάτε και φέτος με την παρουσία σας την εκδήλωση της κοπής της πίτας της ΕΛΕΤΟ.

Δυστυχώς, ο μέγας απών είναι κι εφέτος ο εξαιρετικός φίλος και αγαπητός σε όλους μας Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ, **Βασίλης Φιλόπουλος**, λόγω της σοβαρότατης κατάστασης της υγείας του. Ας ευχηθούμε θερμά όλοι μας, γι αυτόν και τους δικούς του, απάλυνση της μεγάλης δοκιμασίας που περνούν !

2006! 14 χρόνια ΕΛΕΤΟ! το πρόσφατο **5^ο Συνέδριο «Ελληνική γλώσσα και ορολογία»** – που έγινε με απόλυτη επιτυχία στην Κύπρο τον περασμένο Οκτώβριο – ήταν το κορυφαίο γεγονός του έτους που πέρασε. Έχουμε κοντά μας απόψε και την πρωταγωνίστρια της κυπριακής διοργάνωσης καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Κύπρου **Μαριάννα Κατσογιάννου**. Τις θερμές ευχαριστίες μας και από αυτό το βήμα.

Το έτος που ήρθε ξεκινά με την καθιερωμένη κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ. Σύντομα, όμως, θα μάθετε λεπτομέρειες για ένα μεγάλο ραντεβού που έχει καταχωρηθεί στα Πρακτέα της ΕΛΕΤΟ: η **23^η Μαρτίου 2006**. Μια ημερίδα. Προσκεκλημένος ο Πρόεδρος της Γενικής Επιτροπής Ορολογίας και Νεολογίας της Γαλλίας, **Gabriel de Broglie**, που θα μας αναλύσει το «*Σύστημα εμπλουτισμού της γαλλικής γλώσσας*». Πώς έχουν φροντίσει οι Γάλλοι εδώ και πολλά χρόνια για την ενσωμάτωση στη γλώσσα τους των ραγδαία παραγόμενων νέων εννοιών και απόδοσή τους με γαλλικούς όρους. Θα αναπτύξουμε κι εμείς την πρόταση της ΕΛΕΤΟ για να ξεκινήσει κάποτε να αντιμετωπίζεται συντονισμένα η Ορολογία και στην Ελλάδα για τον εμπλουτισμό της ελληνικής γλώσσας. (Η ελληνική γλώσσα είναι πλούσια, πλουσιότατη!, αλλά αν δεν ενσωματώνει τις νέες έννοιες θα «φτωχαίνει» συνεχώς!). Θα καλέσουμε τους από κάθε άποψη «αρμοδίους» να παρακολουθήσουν, να «νοιώσουν» το πρόβλημα και να δεσμευτούν για ένα ουσιαστικό ξεκίνημα. Συντονιστής στις συζητήσεις της ημερίδας της 23^{ης} Μαρτίου, ανταποκρινόμενος ευχαρίστως στο αίτημά μας, δέχτηκε να είναι ο σε όλους μας αγαπητός φίλος της ελληνικής γλώσσας και του σύγχρονου ελληνικού επιστημονικού λόγου καθηγητής **Θεοδόσης Τάσιος**.

Δεν θα σας κουράσω με πολλά λόγια. Θα τονίσω μόνο μερικές *βασικές αλήθειες* που αφορούν την **Ορολογία** (ως *επιστήμη*) και την **ορολογία** ως *σύνολο όρων* (ως *ορολόγιο*) στα διάφορα θεματικά πεδία. Οι αλήθειες αυτές είναι γραμμένες και στο χαρτάκι που πήρε ο καθένας σας, το οποίο αποτελεί και λαχνό για την κλήρωσή μας:

Η **Ορολογία** (η επιστήμη των όρων) **δεν είναι** *γλωσσολογία*, ούτε *μετάφραση*, ούτε *φυσική*, ούτε *χημεία*, ούτε κανένα άλλο μεμονωμένο θεματικό πεδίο.

Η **Ορολογία** *πραγματεύεται τη διεπαφή (το κοινό όριο επικοινωνίας) της γνώσης με τη γλώσσα σε κάθε θεματικό πεδίο.*

γνώση ⇔ Ορολογία ⇔ γλώσσα.

Η **ορολογία** (*οι όροι*) δεν είναι για το *γλωσσολόγο*, ούτε για το *μεταφραστή*, ούτε για το *φυσικό*, ούτε για το *χημικό*, ούτε για κανέναν άλλο ειδικό επιστήμονα.

Η **ορολογία είναι διεπαφή του ανθρώπινου νου με τον κόσμο** και, επομένως, **είναι για τον καθένα!**

Δεν υπάρχει **άνθρωπος** χωρίς **γλώσσα**

Δεν υπάρχει **γλώσσα** χωρίς **γνώση**

Δεν υπάρχει **γνώση** χωρίς **όρους**

Δεν υπάρχουν **όροι** χωρίς **έννοιες**

Δεν υπάρχουν **έννοιες** χωρίς τον **ανθρώπινο νου**

που **καθρεφτίζει** με αυτές τον **πραγματικό κόσμο** αλλά και **δημιουργεί** με αυτές **φανταστικούς κόσμους**.

Κλείνοντας, εύχομαι σε όλους σας το 2006 να είναι ένα έτος **υγείας**, **ευτυχίας** και **επιτυχιών** για σας και τις οικογένειές σας! Και για την ΕΛΕΤΟ: **επιτυχία στους νέους αγώνες με αρχή από τον πρώτο αγώνα που έρχεται σύντομα!**

Κ. Βαλεοντής
Γεν. Γραμματέας της ΕΛΕΤΟ

Παρασκευή 9 Φεβρουαρίου 2007

Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ταβέρνα «Ο ΧΡΗΣΤΟΣ» (Δουκίσσης Πλακεντίας 34, στο Χαλάνδρι

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Αγαπητοί φίλες και φίλοι,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου και του Γενικού Επιστημονικού Συμβουλίου (ΓΕΣΥ) της ΕΛΕΤΟ, σας ευχαριστώ θερμά που είστε και εφέτος μαζί μας στην κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ.

Το 2006, κατά την αποχώρησή του, σημαδεύτηκε με μια μεγάλη απώλεια για την ΕΛΕΤΟ και την ελληνική ορολογία. Την απώλεια του, από την ίδρυσή της και μέχρι το 2005, προέδρου της, **Βασίλη Α. Φιλόπουλου**, ο οποίος – ύστερα από πολύμηνο αγώνα για τη ζωή – έχασε τη μάχη στις 10 Δεκεμβρίου... Όμως, καμιά υλική φθορά δεν επρόκειτο να «φθείρει», να μειώσει – ούτε στο ελάχιστο – την οντότητα «**Βασίλης Α. Φιλόπουλος**», ως ύπαρξη, ως άνθρωπο, ως επιστήμονα, ως αγωνιστή, ως πρωτοπόρο που άφησε πίσω του, άφθαρτη μαρτυρία, το έργο του. Οι τρεις φορές μέσω των οποίων κυρίως έδρασε ο **Βασίλης Φιλόπουλος**, ο ΕΛΟΤ, η ΕΛΕΤΟ και το ΤΕΕ, θα διοργανώσουν το Μάιο ειδική Ημερίδα αφιερωμένη στη μνήμη του, ενώ με απόφαση του ΔΣ της ΕΛΕΤΟ το – φετινό – 6^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» θα είναι αφιερωμένο στον **Βασίλη Φιλόπουλο**, για τον οποίο θα μιλήσει, στην εναρκτήρια συνεδρίαση, ο σεβαστός καθηγητής **Θεοδόσης Τάσιος**.

Ξέρετε όλοι ότι μια σημαντική εκδήλωση της ΕΛΕΤΟ το 2006 ήταν η Ημερίδα της **23^{ης} Μαρτίου 2006**. Ο προσκεκλημένος της ΕΛΕΤΟ Πρόεδρος της Γενικής Επιτροπής Ορολογίας και Νεολογίας της Γαλλίας, **Gabriel de Broglie**, μας παρουσίασε το «*Σύστημα εμπλουτισμού της γαλλικής γλώσσας*», ενώ εμείς αναπτύξαμε την πρόταση της ΕΛΕΤΟ για τη συντονισμένη αντιμετώπιση της Ορολογίας στην Ελλάδα και τον ορολογικό εμπλουτισμό της ελληνικής γλώσσας. Η εκδήλωση είχε επιτυχία, οι περισσότεροι, όμως, από τους «αρμοδίους» που καλέσαμε δεν εμφανίστηκαν. Με τον **Υφυπουργό Παιδείας κ. Καλό**, που αντιμετώπισε ευμενώς την πρότασή μας, είχαμε στη συνέχεια συνεργασία για τη σύνταξη ενός νομοσχεδίου για την καθιέρωση του «Εθνικού Συστήματος Ορολογίας». Το νομοσχέδιο είναι έτοιμο, αλλά δεν έχει ακόμα κατατεθεί.

Το 2007 είναι και πάλι έτος συνεδριακό. Έχει δρομολογηθεί ήδη το **6^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία**», που θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα, στις 1-3 Νοεμβρίου 2007, με κύριο συνδιοργανωτή το Πανεπιστήμιο Κύπρου και με τη συμμετοχή και όλων σχεδόν των λοιπών συνδιοργανωτών των προηγούμενων συνεδρίων. Η εναρκτήρια συνεδρίαση θα γίνει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ενώ οι εργασίες του Συνεδρίου στο Γαλλικό Ινστιτούτο. Η παράδοση θα

συνεχιστεί. Έχουμε χρέος να τη συνεχίσουμε· χρέος απέναντι στον εκλιπόντα, εμπνευστή της διοργάνωσης αυτών των συνεδρίων της ΕΛΕΤΟ, **Βασίλη Α. Φιλόπουλο**, στον οποίο και θα είναι αφιερωμένο.

Θα ήθελα, τώρα, να πω δυο λόγια για να τονίσω το **στίγμα** της ΕΛΕΤΟ, αυτό που τηρήσαμε σταθερά ως τώρα στα 14 έτη της παρουσίας της. Στην ΕΛΕΤΟ όλοι αγαπάμε την **ελληνική γλώσσα**, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στο ρόλο της **ελληνικής ορολογίας**. Δεν μας παρασέρνουν, όμως, οι σειρήνες του γλωσσικού σωβινισμού. Το λέω αυτό γιατί εξακολουθούν κάθε τόσο να διαδίδονται στο Ίντερνετ διάφορα μυθεύματα που εμφανίζουν την ελληνική γλώσσα ως μόνη κατάλληλη – δήθεν – για τους υπολογιστές ή αναφέρονται σε φανταστικά προγράμματα του CNN κ.ά.τ. με ένα σωρό ατεκμηρίωτα και διάτρητα «στοιχεία», που τελικώς κάνουν ζημιά στην ίδια την ελληνική γλώσσα ή πλήττουν τη φήμη του ίδιου του Έλληνα και ίσως αυτός να είναι και ο σκοπός τους.

Η αξία τόσο της **αρχαίας** όσο και της **νέας** ελληνικής γλώσσας είναι οφθαλμοφανής και δεν χρειάζεται «σκαρφίσματα» για να επαινεθεί. Η ΕΛΕΤΟ *πόρρω απέχει* από θεωρίες, μεθόδους και πρακτικές ενός τέτοιου καταστρεπτικού φανατισμού. Όταν αγωνίζεται για **σύγχρονους ελληνικούς όρους** και μιλάει για επιβίωση της ελληνικής γλώσσας, δεν εννοεί να αλλάξουμε συλλήβδην τις λέξεις ξενικής προέλευσης που έχουν περάσει από παλιά στη γλώσσα μας, πολύ περισσότερο τις λέξεις που έχουν αφομοιωθεί σ' αυτήν, αλλά **να διατηρήσουμε την ικανότητά της να περιγράφει τα σύγχρονα φαινόμενα και γεγονότα με δικά της μέσα**: και είναι παραπάνω από σίγουρο ότι διαθέτει αυτά τα μέσα. Δεν εννοούμε ότι θα φωνάξουμε στο φίλο μας που βρίσκεται στην εξώπορτα του σπιτιού μας: **κλείσε τη θύρα και ανέβα την κλίμακα** αντί: *κλείσε την πόρτα και ανέβα τη σκάλα* (επειδή τόσο η *πόρτα* όσο και η *σκάλα* είναι λέξεις ξενικής προέλευσης)³· εξάλλου οι οικογένειες λέξεων της λέξης «θύρα» και της λέξης «κλίμακα» *διαπρέπουν* στον τομέα της Ορολογίας (και μόνο στη Βάση TELETERM υπάρχουν **549** λήμματα με **41** μέλη της οικογένειας της λέξης «θύρα»³ και **229** λήμματα με **17** μέλη της οικογένειας της λέξης «κλίμακα»⁴). Εννοούμε, όμως, π.χ. ότι είναι απαράδεκτο το «**κοδρόλ ρουμ**» (sic) έναντι της ωραιότατης «**αίθουσας ελέγχου**» ή ότι είναι απαράδεκτο να λέμε, ή να γράφουμε, τη φράση:

³ *θύρα, ιστόθυρα, πακετόθυρα, θυραύληση, παράθυρο, βιντεοπαράθυρο, χρονοπαράθυρο, παραθυρωμένος, χρονοπαραθυρωμένος, πολύθυρος, διαθυρικός, πολυθυρικός, χιλιοθυρικός – θυρίδα, διπλοθυρίδα, ημιθυρίδα, ημιχρονοθυρίδα, μινιθυρίδα, ολοθυρίδα, υποθυρίδα, φωνοθυρίδα, χρονοθυρίδα – θυρίδωση, θυριδωτός, αθυρίδωτος, πολυθυριδωτός – θυριδικός, βραχυθυριδικός, διαθυριδικός, διαχρονοθυριδικός, ενδοθυριδικός, εξωθυριδικός, ημιθυριδικός, μονοθυριδικός, ολοθυριδικός, πολυθυριδικός – θυριδοκλοπή, θυριδοκώδων, θυριδομεγέθης, θυριδομεταγωγή, θυριδορρυθμός.*

⁴ *κλίμακα, χρονοκλίμακα, κλιμακοειδής, κλιμακώνω, κλιμακούμενος, κλιμακωτός – κλιμακοθετώ, ανακλιμακοθετώ, επανακλιμακοθετώ, κλιμακοθετούμενος, κλιμακοθετημένος, κλιμακοθέτηση, ανακλιμακοθέτηση, κατακλιμακοθέτηση, επανακλιμακοθέτηση, κλιμακοθετήσιμος, κλιμακοθετησιμότητα.*

**«για να κάνουμε ιστολόγ και σετάπ το πρόγραμμα χρειάζεται
πρώτα να κάνουμε ριστάρτ το κομπιούτερ μας»**

αντί να πούμε, ή να γράψουμε:

**«για την εγκατάσταση και συγκρότηση του προγράμματος
χρειάζεται πρώτα να κάνουμε επανεκκίνηση του υπολογιστή
μας»...**

Δεν θα σας κουράσω με άλλα πολλά λόγια. Θα επισημάνω, όμως, ότι **αυτήν ακριβώς τη «γραμμή»** της ΕΛΕΤΟ συναντά κανείς μέσα στα **«Χρυσά Έπη»** του **Αδαμάντιου Κοραή**, τον οποίο ελάχιστα μας εγνώρισε η σχολική εκπαίδευση – εμάς των παλαιών που διδαχθήκαμε, και θα έλεγα *όχι εξ επιπολής*, αρχαία ελληνικά και λατινικά. Σας διαβάζω, σε δική μου σύνοψη, τις δέκα εντολές που, σύμφωνα με τον Κοραή, πρέπει να ακολουθεί ο **«κανονιστής της γλώσσας»** και οι οποίες είναι γραμμένες στο χαρτάκι που πήρε ο καθένας σας, που αποτελεί και λαχνό για την κλήρωσή μας:

Ο δεκάλογος του «κανονιστού της γλώσσας»

1. Αποφεύγει τα *καθαρώς ξενικά ονόματα*, αλλά με προσοχή (όχι όλα ανεξαιρέτως).
2. Κανονίζει τα *όντως ακανόνιστα* όπως πολλά βαρβαροκατάληκτα (π.χ. όχι συνάζω αντί συνάγω).
3. Χρησιμοποιεί ορθά τα λεγόμενα *μόρια* (ουδέ, ούτε, μηδέ, μήτε κ.ά.).
4. Αποφεύγει την *επανάληψη των ίδιων* συνδέσμων, επιρρημάτων, προθέσεων, εγκλίσεων κ.ά. («...ο λόγος πρέπει να βαδίζει ως στρατιώτης θαρραλέος και όχι να σύρεται ως αιχμάλωτος...»).
5. Από δύο *συνώνυμες* λέξεις επιλέγει και εισάγει εκείνη που υπάρχει ελπίδα να την καταλάβει ο απαίιδευτος.
6. Όταν επιλέγει ασυνήθη λέξη, θεωρεί *όλους* τους σχηματισμούς της, που θα πρέπει να εισέρχονται *«χωρίς σπαραγμόν και σφαδασμόν»* στην ακοή.
7. Δεν βαπτίζει με νέο όνομα ένα πράγμα αν δεν είναι πεπεισμένος ότι αυτό δεν είναι ήδη βαπτισμένο στην ελληνική.
8. Δεν καταργεί λέξεις *συνήθεις στην ακοή* όλου του έθνους, χωρίς να υπάρχει ανάγκη.
9. Αποφεύγει τις πολλές και συνεχείς *«συγκρούσεις συμφώνων»*. Μοιράζει μέσα στην περίοδο τις *πολυσύμφωνες* λέξεις.
10. Εξετάζει συνολικά και λογικά αν το *«σύνταγμα»* του υπακούει σε *μία* γραμματική με όσο το δυνατό λιγότερες ανωμαλίες.

Αδαμάντιος Κοραής, Χρυσά Έπη

Πριν κλείσω, να επισημάνω ότι εδώ και μια εβδομάδα λειτουργεί ο **ιστότοπος της ΕΛΕΤΟ**: www.eleto.gr. Αξίζει να τον επισκέπτεστε και να ενημερώνεστε για τις δραστηριότητές της.

Και κλείνω με την ευχή: για την ΕΛΕΤΟ, για τα μέλη της και τους φίλους της, για όλους εμάς, το 2007 να είναι **ένα έτος καλό από κάθε πλευρά...**

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Τετάρτη 6 Φεβρουαρίου 2008 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Κέντρο «ΚΑΤΣΑΡΙΝΑ» (Λεωφ. Κηφισίας 311, Κηφισιά)

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Αγαπητοί, φίλες και φίλοι,

Είμαστε πάλι μαζί· με όλους εσάς· αρκετοί ήσαστε μαζί μας τον Φεβρουάριο του 2007 στην κοπή της περσινής πίτας· με άλλους τιμήσαμε μαζί, στην εσπερίδα του περασμένου Μαΐου, τη μνήμη του **Βασίλη Φιλόπουλου** που έκλεισε κιόλας ενός έτους απουσία· πολλοί – μέλη της ΕΛΕΤΟ – ήρθατε στη Γενική Συνέλευσή της τον Ιούνιο· με πολλούς συναντηθήκαμε πρόσφατα, τον Νοέμβριο, στο κορυφαίο ορολογικό γεγονός του 2007 στην Ελλάδα, στο 6^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»· τέλος αρκετοί αποχαιρετίσαμε μαζί – λίγο πριν τελειώσει το προηγούμενο έτος – το εκλεκτό ιδρυτικό μέλος της ΕΛΕΤΟ, την αείμνηστη **Ζωή Ξενάκη-Βαρλά** στο τελευταίο της ταξίδι. Έχετε όλοι τις ευχαριστίες του Διοικητικού Συμβουλίου και του ΓΕΣΥ για τη συμμετοχή σας και στις χαρές και στις λύπες της ΕΛΕΤΟ.

Προσκεκλημένοι μας, σήμερα, είναι τα επίτιμα μέλη της ΕΛΕΤΟ, ο καθηγητής κ. **Θεοδόσης Τάσιος** (με τη σύζυγό του) και ο Γενικός Διευθυντής της McCain Hellas κ. **Γιώργος Γκόνος**. Μας τιμούν με την παρουσία τους και τους ευχαριστούμε.

Το περασμένο έτος ήταν σημαντικό για την ελληνική ορολογία. Το **Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»** (το 6^ο στη σειρά) έδειξε και πάλι ότι το επιστημονικό ενδιαφέρον για τα θέματα της Ορολογίας στην ελληνική επιστημονική κοινότητα συνεχίζεται αμείωτο σε ανταπόκριση προς τις διεθνείς ορολογικές εξελίξεις. Όσοι από σας δεν παρακολούθησαν τις εργασίες του Συνεδρίου θα διαβάσατε, ίσως, μια αρκετά ενημερωτική επισκόπησή του – υπό τύπον ερωτήσεων και απαντήσεων – στα δύο τελευταία φύλλα του Ορογράμματος.

Το μήνυμα-σύνθημα της φετινής πίτας είναι αφιερωμένο στις **ειδικές γλώσσες**:

**«Δεν νοείται σύγχρονη ειδική γλώσσα
χωρίς σύγχρονη ειδική ορολογία».**

Οι **ειδικές γλώσσες** είναι οι γλώσσες των ειδικών θεματικών πεδίων (*special languages, languages for special purposes, LSP*). Κάθε μια από αυτές είναι, κυρίως στο λειτουργικό μέρος της, υποσύνολο μιας **γενικής γλώσσας** αλλά διαθέτει επιπλέον **είδια** (= με τα χαρακτηριστικά του είδους) **γλωσσικά**

μέσα έκφρασης από τα οποία το σπουδαιότερο είναι το **ορολόγιο** (= ή *ορολογία*, οι *όροι* της ειδικής γλώσσας)⁵. Κάθε **φυσική γλώσσα** (ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά κτλ.) συγκροτείται από μια αντίστοιχη **γενική γλώσσα** και από όλες τις **ειδικές γλώσσες** που προκύπτουν από αυτήν και έτσι καλύπτει αφενός την καθημερινή / κοινή / γενική πραγματικότητα και αφετέρου όλα τα ειδικά θεματικά πεδία, **όλη τη γνώση**. Για παράδειγμα, η **ελληνική** ως φυσική γλώσσα συγκροτείται από την **ελληνική γενική γλώσσα** και από όλες τις **ελληνικές ειδικές γλώσσες** (όπως π.χ. η *ελληνική ειδική γλώσσα των μαθηματικών*, της *φυσικής*, της *χημείας*, της *πληροφορικής*, των *τηλεπικοινωνιών*, της *ιατρικής* κτλ.).

Κάθε **ειδική γλώσσα** είναι ένα σύστημα **περιγραφής της ειδικής γνώσης** του σχετικού θεματικού πεδίου και **επικοινωνίας των ειδικών** του πεδίου, αλλά και απαραίτητο γλωσσικό μέσο για τη **διακίνηση** αυτής της ειδικής γνώσης ως **ειδικής πληροφορίας** τόσο μέσω των έντυπων όσο και μέσω των ηλεκτρονικών γλωσσικών πόρων. Ιδιαίτερα το **ορολόγιο**, οι **όροι** του πεδίου, καθώς και οι **διαγλωσσικές ισοδυναμίες** τους είναι, σήμερα, *έξ ὧν οὐκ ἄνευ* για την **άντληση** της πληροφορίας αυτής από τους παραπάνω γλωσσικούς πόρους, από ειδικούς και μη ειδικούς χρήστες. *Μία και μόνο αναζήτηση στο Διαδίκτυο μιας πληροφορίας ειδικού θεματικού πεδίου φτάνει για να καταλάβουμε την αξία της γνώσης των ειδικών όρων που σχετίζονται με αυτήν την πληροφορία.*

Η ανάπτυξη, όμως, της γνώσης αυξάνει συνεχώς τον αριθμό των **νέων εννοιών** οι οποίες, όπως είναι φυσικό, πρωτοκυκλοφορούν με τις **κατασημάνσεις** (*όρους / ονόματα / σύμβολα*) που απόκτησαν στην ειδική γλώσσα στην οποία δημιουργήθηκαν, εμπλουτίζοντας έτσι την αντίστοιχη **φυσική γλώσσα** με νέα γλωσσικά στοιχεία και φαινόμενα. Σήμερα, αυτή η φυσική γλώσσα είναι κυρίως η **αγγλική**. Όλες, σχεδόν, οι άλλες φυσικές γλώσσες πρέπει να αναπτύξουν εκ των υστέρων την καθεμιά αντίστοιχη δική τους ειδική γλώσσα. Και **δεν πρέπει να χάσουν** κανένα θεματικό πεδίο⁶.

Σ' αυτόν τον αγώνα δρόμου, οι φυσικές γλώσσες αγωνίζονται χωρίς αντιπαλότητα· κάθε άλλο μάλιστα· στο πλαίσιο της διεθνούς ορολογικής συνεργασίας οι εμπειρίες και τα πεπραγμένα της καθεμιάς επιδιώκεται να αξιοποιηθούν ανάλογα και από τις άλλες.

Η **ΕΛΕΤΟ** από τα πρώτα της βήματα αγωνίζεται για τις ειδικές γλώσσες. Τα ιδρυτικά μέλη της προέρχονταν κυρίως από επιτροπές ή ομάδες, καθεμιά από τις οποίες είχε δραστηριοποιηθεί σε συγκεκριμένον τομέα, σε συγκεκριμένο θεματικό πεδίο. Ιδιάζουσας φύσης, αλλά και σπουδαιότητας,

⁵ Άλλα είδη γλωσσικά μέσα έκφρασης είναι το **φρασεολόγιο** ή και **υφολογικά** ή **συντακτικά γνωρίσματα** της ειδικής γλώσσας (ISO 10871-1:2000 – ΕΛΟΤ 561.1:2006).

⁶ Στην περίπτωση που μια φυσική γλώσσα δεν μπόρεσε να αναπτύξει την ειδική γλώσσα ενός πεδίου και χρησιμοποιεί την ειδική γλώσσα άλλης φυσικής γλώσσας, τότε λέμε ότι η υπόψη φυσική γλώσσα έχει υποστεί **απώλεια θεματικού πεδίου** (*domain loss*).

ήταν η επιτροπή **ΕΛΟΤ-ΤΕΕ/ΤΕ21** «Αρχές της Ορολογίας» (με ευθύνη του **ΤΕΕ**) που είχε ασχοληθεί από το 1981 με τις **αρχές και μεθόδους της Ορολογίας**, οι οποίες ασφαλώς αφορούν όλα τα θεματικά πεδία. Δηλαδή η ΤΕ21 ασχολήθηκε με το θεματικό πεδίο Ορολογία, που τέμνει «οριζόντια» όλα τα θεματικά πεδία.

Η Ομάδα ορολογίας πληροφορικής **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1** (αρχικά με ευθύνη του **ΕΛΚΕΠΑ**) από το 1986 και αργότερα (μέχρι το 1998) υπό τον **ΕΛΟΤ** και την **ΕΛΕΤΟ** ασχολήθηκε με την **ελληνική ειδική γλώσσα της πληροφορικής**. Προϊόν εργασίας της οι όροι που έχουν συμπεριληφθεί στη **Βάση INFORTERM** και διατίθενται δωρεάν στο Ίντερνετ.

Η Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας (**ΜΟΤΟ**) από το 1989 ανελλιπώς (με ευθύνη του ΟΤΕ) έχει παραγάγει τεράστιο έργο για την **ελληνική ειδική γλώσσα των τηλεπικοινωνιών**. Προϊόν εργασίας της οι όροι που έχουν συμπεριληφθεί στη **Βάση TELETERM** και διατίθενται δωρεάν στο Ίντερνετ.

Η Ομάδα ορολογίας της ακουστικής **ΕΛΟΤ/ΤΕ2/ΟΕ5** (με ευθύνη του ΕΛΟΤ) – έστω και εάν σήμερα δεν λειτουργεί – έχει παραγάγει σημαντικό έργο για την **ελληνική ειδική γλώσσα της ακουστικής**. Την ορολογία της χρησιμοποιεί ο ΕΛΟΤ στα πρότυπα ακουστικής που έχει εκδώσει μέχρι σήμερα.

Η Ομάδα ορολογίας του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης (ΕΚΔΔ) έχει συνεισφέρει στον εμπλουτισμό της ορολογίας της **Δημόσιας Διοίκησης**.

Η Ομάδα ορολογίας του **ΙΑΤΡΟΤΕΚ**, συνέβαλε σημαντικά στην **ελληνική ειδική γλώσσα της ιατρικής** με την εκπόνηση και έκδοση του λεξικού βιοϊατρικών όρων MESH Hellas.

Τα σήμερα δεδομένα:

1. Η **ΜΟΤΟ** εξακολουθεί να παράγει κείμενα και όρους των τηλεπικοινωνιών. Η Βάση **TELETERM** έχει 120.400 λήμματα περίπου.
2. Η **ΤΕ48/ΟΕ1** μόλις ανασυγκροτήθηκε από τον ΕΛΟΤ και έχει μπροστά της μεγάλο ορολογικό έργο που πρέπει να εκτελέσει. Η Βάση **INFORTERM** έχει 6.800 λήμματα περίπου και είναι ανάγκη να αναπτυχθεί με γρήγορους ρυθμούς.
3. Η ανασυγκροτημένη από το 2005 **ΤΕ21** έχει εκπονήσει δύο και ολοκληρώνει το τρίτο από τα σύγχρονα βασικά πρότυπα των αρχών της Ορολογίας⁷, διαμορφώνοντας ήδη τη βασική ορολογία της

⁷ Πρότυπα ΕΛΟΤ 561.1:2006, ΕΛΟΤ 561.2:2007 και ΕΛΟΤ 402

Ορολογίας, με ουσιαστική παρέμβαση στην **ελληνική ειδική γλώσσα της Ορολογίας**. Ήδη έχει τοποθετηθεί στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ το τεύχος «Γενικοί και ειδικοί όροι του τομέα της Ορολογίας», αλλά και η αντίστοιχη **Βάση όρων της Ορολογίας TERMTERM**, με 425 λήμματα.

Κλείνοντας, θα ήθελα να προσθέσω ότι στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ – που μόλις έκλεισε ένα χρόνο λειτουργίας – έχει τοποθετηθεί πολύ περιεχόμενο ορολογικό και πληροφοριακό, αλλά πρόκειται να τοποθετηθεί ακόμη περισσότερο. Οι βάσεις TELETERM και INFORTERM έχουν διεθνή απήχηση γιατί δεν περιέχουν απλώς και μόνο ελληνικούς όρους, αλλά διαγλωσσικές αντιστοιχίες όρων. Το ίδιο θα συμβεί και με τη Βάση TERMTERM.

Θα κλείσω με άλλο ένα σύνθημα, που αποτελεί συνέχεια εκείνου που ανέφερα στην αρχή:

**«Δεν νοείται ανάπτυξη της σύγχρονης ελληνικής γλώσσας
χωρίς την ενδεδειγμένη ανάπτυξη όλων των ειδικών γλωσσών της».**

Καλή χρονιά σε όλους!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Σάββατο 7 Φεβρουαρίου 2009 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

«ΣΤΕΚΙ ΤΗΣ ΓΕΥΣΗΣ» Λεωφ. Κύμης & Σκουφά 30, στο Ν. Ηράκλειο

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Αγαπητοί προσκεκλημένοι μας, επίτιμα μέλη της ΕΛΕΤΟ,

Αγαπητοί, φίλες/φίλοι της ΕΛΕΤΟ και μέλη της,

Καταρχήν, σας ευχαριστώ όλους για την παρουσία σας. Τα επίτιμα μέλη μας: τον γνωστό και αγαπητό από όλους μας ομότιμο καθηγητή ΕΜΠ κύριο **Θεοδόση Τάσιο** – τον καθηγητή με την έντονη και πολυδιάστατη παρουσία στο χώρο της παιδείας, της επιστήμης, της τεχνολογίας και της φιλοσοφίας – και την **κυρία Τάσιου** που μας τιμά ανελλιπώς· τον κύριο **Γιώργο Γκόνο**, χημικό μηχανικό, δραστήριο Γενικό Διευθυντή της εταιρείας McCain Hellas, μιας εταιρείας που ανήκει στα σταθερά αρωγά μέλη της ΕΛΕΤΟ και ενισχύει οικονομικά τα Συνέδριά της. [Δεν θα παραλείψω, εφέτος, να ευχαριστήσω ιδιαίτερα και την **κυρία Άννα Λάμπρου-Γκόνο**, που επειδή είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου θεωρείται ότι ανήκει στις οικοδέσποινες της σημερινής βραδιάς και συνήθως παραλείπεται!] Και όλους εσάς μέλη των Συμβουλίων της ΕΛΕΤΟ, μέλη των Συλλογικών Μελών της, απλά μέλη της και ιδιαίτερα τις φίλες και φίλους της!

Η φετινή κοπή της πίτας συμπίπτει με την έναρξη των εργασιών της διοργάνωσης του **7^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»**. Το 7^ο Συνέδριο θα διεξαχθεί **στην Αθήνα, στις 22-24 Οκτωβρίου 2009**. Μαζί με την ΕΛΕΤΟ κύριος συνδιοργανωτής θα είναι το Πανεπιστήμιο **Αθηνών** και θα συμμετέχουν στη διοργάνωση και οι περισσότεροι από τους άλλους φορείς που συμμετείχαν ως συνδιοργανωτές στα προηγούμενα συνέδρια. Το 7^ο Συνέδριο θα είναι αφιερωμένο στον **Αριστοτέλη**, τον πατέρα της Λογικής και της Οντολογίας, που αποτελούν τα θεμέλια της σημερινής επιστήμης της Ορολογίας. Πιστεύουμε ότι και το 7^ο Συνέδριο θα κινητοποιήσει σημαντικό αριθμό επιστημόνων, ελλήνων και ξένων, που ασχολούνται με θέματα του τομέα της Ορολογίας, τα οποία αφορούν την ελληνική γλώσσα, ή και την ελληνική γλώσσα, και ότι κατά το διήμερο των κυρίως εργασιών του θα δοθεί και πάλι η ευκαιρία να γίνει μια ευρεία ανασκόπηση των ορολογικών δράσεων σε εθνική, αλλά και σε διεθνή κλίμακα.

Πριν από το Συνέδριο, όμως, η ΕΛΕΤΟ μέσα στο 2009 – εκτός από τη Γενική Συνέλευσή της (που θα γίνει τον Απρίλιο) και τις αρχαιρεσίες, που θα ακολουθήσουν, για την ανάδειξη των νέων συμβουλίων της – θα κάνει και άλλες εκδηλώσεις. Συμμετέχει, ήδη, στη διοργάνωση σεμιναρίων και άλλων εκδηλώσεων σε συνεργασία με τη γνωστή διαδικτυακή εκδοτική εταιρεία **ΑΣΠΡΗ ΛΕΞΗ**. Το πρώτο

Σεμινάριο έχει τίτλο «Ορολογία και Μετάφραση» και έχει ήδη αρχίσει. Παράλληλα, με στόχο τη δραστηριοποίηση περισσότερων μελών και ως προέκταση της διαδικασίας «Κρίση Μελών της ΕΛΕΤΟ» για υποψήφιους όρους, έχει δεχτεί προσφορά του γνωστού φόρου μεταφραστών **Translatum** – του οποίου διαχειριστές είναι ενεργά και δραστήρια μέλη της ΕΛΕΤΟ – να φιλοξενηθεί στο Translatum **ειδικό φόρο Μελών της ΕΛΕΤΟ**, ώστε να μπορεί να γίνεται συζήτηση όρων, τα στοιχεία της οποίας να λαμβάνονται, στη συνέχεια, υπόψη από το **ΓΕΣΥ**⁸ πριν αυτό καταλήξει στις αποφάσεις του επί συγκεκριμένων όρων. Το φόρο αυτό έχει αρχίσει να λειτουργεί δοκιμαστικά και σύντομα θα τεθεί στη διάθεση όλων των μελών της ΕΛΕΤΟ και αργότερα στο ευρύ κοινό. Και τα δυο αυτά «ανοίγματα» αποτελούν συνειδητή απόφαση του ΓΕΣΥ να συμμετάσχει η ΕΛΕΤΟ με τα μέλη της στη διαδικτυακή «κινητικότητα», όπου γίνονται πολλές συζητήσεις και διατυπώνονται **σχόλια** – πολλές φορές ειρωνικά και καθόλου κολακευτικά – σχετικά με **όρους** που έχουν ως τώρα προταθεί από την ίδια την ΕΛΕΤΟ ή από τα Συλλογικά Μέλη της· τις πιο πολλές φορές, όμως, τα σχόλια αυτά γίνονται χωρίς τη σωστή πληροφόρηση, πρόχειρα και ατεκμηρίωτα. Και όταν καλούνται οι διάφοροι «σχολιαστές» να ακολουθήσουν την επίσημη οδό και να υποβάλουν επώνυμα και τεκμηριωμένα απόψεις/προτάσεις στα καθ' ύλην αρμόδια όργανα (επιτροπές, ομάδες, ...) τότε δεν εμφανίζονται!

Η ΕΛΕΤΟ, λοιπόν, πρέπει να βρίσκεται και εκεί! Το ΓΕΣΥ καλεί τα μέλη της που έχουν πρόσβαση και ευχέρεια στο Διαδίκτυο να συμμετάσχουν στις συζητήσεις όρων που θα πραγματοποιούνται. Πρέπει το **σκεπτικό** των οργάνων που παράγουν όρους να διαδοθεί και να **εμφανίζεται** μέσα στα «αποτελέσματα» που δίνει το Google και τα άλλα «ψαχτήρια» (μηχανές αναζήτησης) του Διαδικτύου. Τόσο τα **σεμινάρια** με την **ΑΣΠΡΗ ΛΕΞΗ** όσο και το **φόρο των Μελών της ΕΛΕΤΟ** στο **Translatum** εξυπηρετούν και αυτόν το σκοπό.

Μόνο για λίγο ακόμη θα σας κουράσω· θα προσθέσω ότι το μήνυμα-σύνθημα της φετινής πίτας είναι αφιερωμένο στη σημασία των όρων για την **επικοινωνία** και **μετάδοση της γνώσης**, που ακολουθεί ακριβώς τον άξονα:

«αντικείμενα → έννοιες → όροι όροι → έννοιες → αντικείμενα».

Τα **αντικείμενα** (*φυσικά* και *νοητά*) ερεθίζουν τις αισθήσεις μας και το νου μας· οι **έννοιες** σχηματίζονται στο νου μας και αντιπροσωπεύουν τα αντικείμενα· αυτές είναι οι **φορείς της γνώσης**· οι **όροι** (συμφωνούμε ότι θα) **παριστάνουν** τις έννοιες· οι **όροι** (που αποτελούνται από μία ή περισσότερες **λέξεις**) σχηματίζονται καταρχήν στο μυαλό μας, αλλά για να μεταδοθούν πρέπει να εξωτερικευτούν με **απτά φυσικά μέσα**· και έτσι **κωδικοούνται γλωσσικά**, είτε προφορικά με **φωνήματα**, είτε γραπτά με **γράμματα**, είτε με άλλους τρόπους (όπως π.χ. με **νοήματα** στη **νοηματική**

⁸ ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο (της ΕΛΕΤΟ)

γλώσσα) και **μεταδίδονται ως σήματα**, είτε ως *σήματα ηχητικά* (άμεση προφορική επικοινωνία), είτε ως *σήματα ηλεκτρικά* (ενσύρματη επικοινωνία), είτε ως *ραδιοσήματα* ή *σήματα οπτικά* (ασύρματη ή οπτική επικοινωνία). Κατά τη λήψη αυτών των γλωσσικά κωδικευμένων όρων από τον παραλήπτη γίνεται η αντίστροφη διεργασία, η **αποκωδίκευση**· και φτάνουν οι **όροι** στο νου του παραλήπτη όπου και αντιστοιχίζονται με **έννοιες**, παλιές ή νέες. Καθεμιά από τις έννοιες αυτές πρέπει να αντιστοιχεί στα ίδια **αντικείμενα** στα οποία αντιστοιχεί η έννοια που σχηματίστηκε στο μυαλό του αποστολέα πριν αυτός την αποστείλει με τη μορφή του όρου. *Μόνο έτσι μπορούν αποστολέας και παραλήπτης να συζητούν για το ίδιο πράγμα ή θέμα.* Οι **όροι** είναι, λοιπόν, οι **άμεσοι μεταφορείς** της γνώσης. Με λίγα λόγια, όταν επικοινωνούμε γλωσσικά και ανταλλάσσουμε γνώση – ακόμη και με τη μορφή της απλής πληροφορίας – **όροι «πάνε κι έρχονται» συνεχώς ανάμεσά μας!**

Κλείνοντας, εύχομαι Καλή Χρονιά σε όλες και όλους σας, στις οικογένειές σας και σε όλη την κοινότητα των μελών και φίλων της ΕΛΕΤΟ!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Τετάρτη 3 Φεβρουαρίου 2010 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ξενοδοχείο «ΑΜΑΛΙΑ» (Λεωφ. Βασιλίσσης Αμαλίας 10, Αθήνα)

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Ενεργητική συμμετοχή στην εξέλιξη της γλώσσας!

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου σας καλησπερίζω όλες και όλους και σας ευχαριστώ για την παρουσία σας κι εφέτος στην εκδήλωση της κοπής της πίτας της ΕΛΕΤΟ. Δυστυχώς, εφέτος δεν μπόρεσε να είναι κοντά μας στην κοπή της πίτας το επίτιμο μέλος, ο ομότιμος καθηγητής **Θεοδόσης Τάσιος** με την κα **Ρέα Τάσιου**. Ο κ. Τάσιος λυπάται που δεν είναι παρών, στέλνει σε όλους μας τους χαιρετισμούς του και τα συγχαρητήριά του για το έργο μας. Μας τιμά όμως με την παρουσία του το άλλο επίτιμο μέλος, ο κ. **Γιώργος Γκόνος**, Γενικός Διευθυντής της εταιρείας McCain Hellas, μόνιμου αρωγού μέλους της ΕΛΕΤΟ (η κα **Αννα Λάμπρου-Γκόνου**, ως Αντιπρόεδρος του ΔΣ της ΕΛΕΤΟ, είναι και αυτή τη φορά οικοδέσποινα της βραδιάς). Τιμούν τη βραδιά μας, επίσης, ο Πρόεδρος του ΟΔΕΓ **Κώστας Καρκανιάς** και ο Γ. Γραμματέας του ΟΔΕΓ **Γιώργος Παυλάκος** με τις συζύγους τους.

Όπως συμβαίνει κάθε δύο χρόνια, η φετινή κοπή της πίτας γίνεται σε σύντομο διάστημα από την μεγάλη εκδήλωση της ΕΛΕΤΟ, το Συνέδριο «**Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία**». Το 7^ο στη σειρά Συνέδριο «**Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία**» πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, στις 22-24 Οκτωβρίου 2009 και είχε εξαιρετική επιτυχία· επιτυχία στην οποία συνέβαλαν και οι περισσότεροι από σας. Στις συζητήσεις του 7^{ου} Συνεδρίου τέθηκε παραπάνω από μία φορές το ζήτημα της **γλωσσικής αλλαγής**, της **γλωσσικής μεταβολής** που συμβαίνει σε κάθε γλώσσα σε συνεχή βάση. Από αυτό το γεγονός προέκυψε και το φετινό σύνθημα της πίτας, το οποίο θα αναλύσω σε μερικές παραγράφους, για να μη σας κουράζω με πολλά λόγια.

Όλοι ακούμε, ότι η γλώσσα συμπεριφέρεται σαν ζωντανός οργανισμός, αλλάζει διαρκώς, ασχέτως αν το «παίρνουμε είδηση» ή όχι, επειδή ο ρυθμός αυτής της μεταβολής είναι «πολύ αργός»· και μας λένε ότι δεν πρέπει να παρεμβαίνουμε σε αυτήν (τώρα ποιοι παρεμβαίνουν και η γλώσσα αλλάζει δεν μας το αναλύουν!). Αντί των λέξεων **αλλαγή** και **μεταβολή** επέλεξα τη λέξη **εξέλιξη** (χωρίς κανέναν δαρβινικό παραλληλισμό) εννοώντας το *σύνολο των μεταβολών που υφίσταται μια γλώσσα μέσα στο χρόνο* (ο ορισμός από το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη). Η γλώσσα, λοιπόν, **εξελίσσεται**, αργά αλλά σταθερά. Το πόσο **αργά** όμως είναι συζητήσιμο. Σήμερα οι ρυθμοί μεταβολής γύρω μας είναι τόσο μεγάλοι, ώστε η προσαρμογή σ' αυτούς είναι ένας αγώνας δρόμου. Και η γλώσσα; Μα όταν ο κόσμος όλος αλλάζει, η γλώσσα, που πρέπει να περιγράψει όλες αυτές τις

αλλαγές, θα μείνει αναλλοίωτη; Όχι φυσικά! Το ερώτημα είναι ποιοι και πόσο επηρεάζουν, σήμερα, τη γλώσσα και κατευθύνουν την εξέλιξή της.

Μήπως η οικογένεια; Θα έλεγα «πολύ λίγο». Η *οικογένεια* «χαλαρώνει» όλο και περισσότερο· έχει ως σοβαρότερο πρόβλημα το βιοτικό· εργάζονται και οι δύο γονείς έξω από το σπίτι, ενώ με τα παιδιά ασχολούνται, πολλές φορές, πρόσωπα που τα ίδια δεν ξέρουν καλά την ελληνική γλώσσα. **Ακολουθεί το σχολείο.** Εδώ την εξέλιξη της γλώσσας επηρεάζουν η *διδασκαλία* και το *σχολικό βιβλίο*, στο βαθμό που αυτά προσαρμόζονται διαρκώς ώστε να αποτελούν συνεχή και έγκυρη πηγή της γλωσσικής περιγραφής του εξελισσόμενου κόσμου. Γίνεται όμως αυτό; Όχι, τουλάχιστον με τον τρόπο που έπρεπε να γίνεται. Στη μεν πρωτοβάθμια εκπαίδευση έχει δημιουργηθεί ένα κλίμα υπεραπλούστευσης για να μην *ταλαιπωρούνται* τάχα τα παιδιά, ενώ η δευτεροβάθμια εκπαίδευση αντιμετωπίζεται ως αναγκαία διεργασία από την οποία πρέπει να περάσει ο μαθητής για να «εισαχθεί» στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ). **Και στα ΑΕΙ;** Α, εδώ είναι που θα έπρεπε οι υποψήφιοι επιστήμονες να είναι ήδη πάρα πολύ καλά καταρτισμένοι στη γενική γλώσσα· είναι όμως; Κάποιοι από μας που διδάσκουν το βλέπουν. Πώς να διδάξει ο **συνεπής** καθηγητής της Φυσικής ή της Ιατρικής τις νέες επιστημονικές έννοιες με νέους ελληνικούς όρους, όταν ανησυχεί μήπως φαίνονται «περίεργοι» ή και «δύσκολοι» στο ακροατήριο; Ή όταν και ο ίδιος αντιμετωπίζει «δυσκολία» όπως π.χ. αυτός που διδάσκει πληροφορική; Έτσι, καταλήγει σε **ποικίλες περιφράσεις**, ανακατεύοντας τις ίδιες κοινές λέξεις – ξανά και ξανά – από το φόβο του νεολογισμού. Ο **ασυνεπής** δεν σκοτίζεται καθόλου· λέει τους αγγλικούς όρους από την αρχή και είναι εντάξει με τον εαυτό του! **Το λογοτεχνικό βιβλίο;** Ναι, το βιβλίο μπορεί να επηρεάσει την εξέλιξη της γλώσσας, αλλά είναι μικρό σχετικά το σύνολο των αναγνωστών.

Και φτάσαμε στα ΜΜΕ! Το πιο κλασικό ΜΜΕ, ο *τύπος*, είχε πάντα και διατηρεί ακόμα σημαντικά θετική στάση απέναντι στην καλλιέργεια της γλώσσας. Πόσοι, όμως, σήμερα διαβάζουν εφημερίδα; Σε ό,τι αφορά τον ημερήσιο τύπο, πανελλαδικά, διατίθενται κατά μέσο όρο (και σε περίοδο μεγάλης κίνησης)⁹ όχι περισσότερα από 400.000 φύλλα. Ο αριθμός αυτός δείχνει ότι η διείσδυση του ημερήσιου τύπου στην καθημερινή ζωή του Έλληνα είναι σχετικά μικρή· πολύ μικρότερη πάντως από την διείσδυση των **ηλεκτρονικών ΜΜΕ: τηλεόρασης, ραδιοφώνου** και – σχετικά πρόσφατα – του **Διαδικτύου**· τα δύο πρώτα έχουν ήδη μπει σχεδόν σε κάθε σπίτι, ενώ το τρίτο ακολουθεί καλπάζοντας. Αυτά τα μέσα – κατά τη γνώμη μου – επιδρούν σήμερα περισσότερο στην εξέλιξη της γλώσσας· η επίδραση της *τηλεόρασης* εκδηλώνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό· ενώ η επίδραση του *Διαδικτύου* άρχισε μεν πρόσφατα, αλλά κλιμακώνεται με ραγδαίο ρυθμό. Σ' αυτό το τελευταίο θα εστιάσω (*ιστότοποι, ιστοσελίδες, ιστολόγια, φόρα, κοινωνικά δίκτυα, ...*)· το **Ίντερνετ**· το **Διαδίκτυο**· αυτό, που

⁹ Ημερήσιος μέσος όρος της πανελλαδικής κυκλοφορίας των εφημερίδων στην εβδομάδα 28-12-09 έως 2-1-10: **Πρωινές:** 47.312 φύλλα, **Απογευματινές:** 214.231 φ., **Αθλητικές:** 128.445 φ., **Κυριακάτικες** (3-1-10): 967.280 φ. («Το Ποντίκι», 14-1-2010)

δίνει σήμερα την αίσθηση του τεράστιου «καφενείου», στους τοίχους του οποίου ο καθένας ελεύθερα «τοιχοκολλάει» ό,τι μπορείς (ή και δεν μπορείς) να φανταστείς και όπου ανάμεσα σ' αυτές τις «τοιχοκολλήσεις» έχουν πλέον αυξηθεί σημαντικά αυτές που είναι γραμμένες και γράφονται στα ελληνικά. Όλο αυτό το υλικό αποτελεί το «**ελληνικό περιεχόμενο**» του **Διαδικτύου** και είναι ένα διογκούμενο «σώμα τεκμηρίων» (κειμένων, συζητήσεων, ηχητικών αρχείων, αρχείων βίντεο κ.ά.) το οποίο αναδιφούν οι συνεχώς εξελισσόμενες μηχανές αναζήτησης (Google, Yahoo και άλλες) *ξετρυπώνοντας* τα λεγόμενα «*αποτελέσματα*» για το κάθε *ερώτημα* που τους τίθεται. Τα ερωτήματα, όμως, πάρα πολλές φορές αφορούν καθαρά γλωσσικά θέματα (λέξεις ή φράσεις, σωστές ή λανθασμένες) που όμως δίνουν αποτελέσματα τα οποία συχνά, δυστυχώς, υπερεκτιμώνται και *αντί να θεωρούνται απλώς ως ενδείξεις τους προσδίδεται η αξία αποδείξεων*. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύονται και προωθούνται, πολλές φορές, ελληνικοί όροι λανθασμένοι ή νέες αποδόσεις κλασικών όρων τις οποίες δεν χρησιμοποιεί ή δεν αναγνωρίζει η αντίστοιχη ειδική επιστημονική κοινότητα· η κοινότητα, δηλαδή, στην οποία ανήκει εξολοκλήρου η αρμοδιότητα της *ειδικής οροδοσίας* του συγκεκριμένου τομέα.

Τόνισα το ρόλο των ΜΜΕ δίνοντας έμφαση στα ηλεκτρονικά ΜΜΕ και ιδιαίτερα στο Διαδίκτυο, γιατί σ' αυτά η **ΕΛΕΤΟ**, τα **μέλη** της, οι **φίλοι** και **ομοϊδεάτες** της **έχουμε τη δυνατότητα** να επιδράσουμε προς τη θετική κατεύθυνση. Τι εννοώ: Τα **317** μέλη της ΕΛΕΤΟ προέρχονται από **53** ειδικότητες· μαζί με τους **500** περίπου ταχυδρομικούς αποδέκτες και τους πάνω από **1500** πρόσθετους ηλεκτρονικούς αποδέκτες του Ορογράμματος, αποτελούν μια ξεχωριστή κοινότητα **πάνω από 2.000** ανθρώπων με σοβαρό και έντονο ενδιαφέρον για την ελληνική γλώσσα, όπου οι ειδικότητες είναι πολύ περισσότερες από **53**. Όλοι αυτοί, λοιπόν, ας δράσουμε, ο καθένας και η καθεμιά στον τομέα μας. Μπορεί να βλέπουμε ή να ακούμε σαν **ανέκδοτα**, για να γελάσουμε, τα **γλωσσικά λάθη** που εμφανίζονται και επαναλαμβάνονται στα ΜΜΕ· **αν μένουμε όμως εκεί τότε περιβάλλουμε τα λάθη αυτά με την ανοχή μας**. Τι να κάνουμε;

- 1. Διαπιστώνουμε λάθος σε κάποιον όρο στον τύπο;** Επισημαίνουμε το λάθος, *πάντοτε με καλοπροαίρετο ύφος*, στον αρμόδιο υπεύθυνο του εντύπου στέλνοντας σύντομη επιστολή (έντυπη ή ηλεκτρονική). Τους λίγους από μας που το κάνουν σήμερα ας τους μιμηθούμε όλοι!
- 2. Ακούμε, στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση, κάποιο ορολογικό λάθος (σε έννοιες, όρους, ορισμούς);** Τηλεφωνούμε αμέσως στον υπεύθυνο της εκπομπής επισημαίνοντας το λάθος. Αν σήμερα το κάνουν αυτό ελάχιστοι από μας, ας γίνουμε περισσότεροι!
- 3. Διαπιστώνουμε λανθασμένη χρήση ενός όρου σε κάποια ιστοσελίδα;** Στέλνουμε άμεσο ηλ-μήνυμα στον υπεύθυνο. Εάν πρόκειται για **φόρο συζητήσεων** ή για **ιστολόγιο**, μπαίνουμε κι εμείς στη συζήτηση **τεκμηριώνοντας** την παρατήρησή μας.

4. **Διατηρούμε προσωπικό ιστότοπο ή ιστολόγιο;** Εδώ η ενεργητική συμμετοχή μας θα αποδώσει περισσότερο. **Ανεβάζουμε όσο το δυνατό περισσότερα ειδικά κείμενα**, στα οποία χρησιμοποιούνται οι **σωστοί όροι**. Αν έχουμε και **γλωσσάρια όρων** του τομέα μας ακόμα καλύτερα. Τα κείμενα αυτά – σε μορφή ιστοσελίδων ή σε μορφή pdf – δεν αυξάνουν απλώς το «ελληνικό περιεχόμενο» του Διαδικτύου, αλλά το **εμπλουτίζουν** βελτιώνοντας την ποιότητά του με επακόλουθο, στα αποτελέσματα των μηχανών αναζήτησης, να **αυξάνεται ο αριθμός** αυτών που έχουν ορθούς όρους.
5. **Διαθέτει ιστότοπο η Υπηρεσία μας;** Ερχόμαστε σε επαφή με τον αρμόδιο υπεύθυνο και του προσφέρουμε τη βοήθειά μας στην προβολή των σωστών όρων του τομέα μας. Προτείνουμε να καθιερωθούν υπηρεσιακές διαδικασίες για τον εμπλουτισμό του περιεχομένου του ιστοτόπου και την ορολογική ποιότητά του.
6. **Μη διστάζουμε** να «ενοχλούμε» τα όργανα που λειτουργούν στην ΕΛΕΤΟ και καλύπτουν κάποιους τομείς. Είναι πάντα πρόθυμα να ανταποκριθούν στο κάλεσμά μας.
7. **Τέλος πια η σκέψη «Εμείς θα διορθώσουμε τα κακώς κείμενα;», γιατί είναι σφαλερή!** Εμείς έχουμε τουλάχιστον το ίδιο δικαίωμα με οποιονδήποτε άλλον δημοσιοποιώντας τις θέσεις μας να επηρεάσουμε θετικά την **ειδική γλώσσα** και την **ορολογία** του τομέα μας, αλλά και τη **γλώσσα** γενικότερα!

Τέλος, θα ήθελα να τονίσω, ότι με το έργο της **επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ21** που λειτουργεί με ευθύνη του ΤΕΕ, έχουν εκδοθεί και προσαρμοστεί στα ελληνικά τα **Διεθνή Πρότυπα των αρχών της Ορολογίας** ως **ΕΛΟΤ 561-1**, **ΕΛΟΤ 561-2** και **ΕΛΟΤ 402**. Όλοι οι **όροι** αυτών των προτύπων, που αποτελούν την **ορολογία της Ορολογίας**, είναι διαθέσιμοι στο Διαδίκτυο (<http://www.eleto.gr/gr/LexicaAndGlossaries.htm>)· καιρός να αρχίσουμε να τους εφαρμόζουμε όλοι στις αναφορές μας χρησιμοποιώντας και καλλιεργώντας την **ειδική γλώσσα της Ορολογίας**.

Κλείνω με την ευχή **«Υγιαίνετε όλοι! Καλή Χρονιά!»**

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Παρασκευή 4 Φεβρουαρίου 2011 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ξενοδοχείο «ΑΜΑΛΙΑ» (Λεωφ. Βασιλίσσης Αμαλίας 10, Αθήνα)

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Οροδοσία χωρίς γλωσσική «ασυδοσία»!

Αγαπητοί, φίλες και φίλοι, σας καλησπερίζω και σας ευχαριστώ για την παρουσία σας στην αποψινή εκδήλωση. Έχει γίνει πλέον κανόνας η πίτα της ΕΛΕΤΟ να συνδέεται και με ένα ορολογικό θέμα που εκφράζεται με ένα **σύνθημα**. Το φετινό σύνθημα είναι: «**Οροδοσία χωρίς γλωσσική ασυδοσία!**».

Ανάλογα με το πλήθος των αντικειμένων που αντιπροσωπεύουν οι έννοιες διακρίνονται σε **ατομικές** και **γενικές**, χωρίς να διαφέρουν, όμως, καθόλου στη φύση τους. Ένα αντικείμενο; **ατομική έννοια** (π.χ. «η ταχύτητα του φωτός στο κενό», «το Ξενοδοχείο Αμαλία της Αθήνας»). Περισσότερα από ένα αντικείμενα; **γενική έννοια** (π.χ. «ταχύτητα», «ξενοδοχείο»). Τις ατομικές έννοιες τις **παριστάνουμε** (το ειδικό ρήμα είναι **κατασημαίνουμε**) με **ονόματα**, ενώ τις γενικές με **όρους**. Επειδή, όμως, δεν υπάρχει καμιά διαφορά στη φύση των ατομικών και γενικών εννοιών, πολλές φορές χρησιμοποιούμε τον έναν από τους δύο όρους και αναφερόμαστε σε όλες τις έννοιες. Σήμερα, λοιπόν, με τους όρους **οροδοσία** και **ονοματοδοσία** εννοούμε ό,τι και με τον παλιότερο όρο **ονοματοθεσία**, δηλαδή την πρόσδοση ονόματος ή όρου σε μια έννοια (όποια κι αν είναι αυτή η έννοια). Και όποιος κάνει αυτήν την εργασία λεγόταν και λέγεται με έναν μόνο όρο: **ονοματοθέτης**. Ποιοι όμως είναι σήμερα οι ονοματοθέτες; Ποιοι οροδοτούν / ονοματοδοτούν / ονοματοθετούν; Σε ποιους δηλαδή απευθύνουμε το σύνθημα;

Οι **ονοματοθέτες** δεν είναι περίεργα ούτε σπάνια όντα: κυκλοφορούν ανάμεσά μας. Είναι το ερευνητικό και διδακτικό προσωπικό των επιστημονικών και ερευνητικών φορέων (πανεπιστημίων κ.ά.), που αντιμετωπίζουν καθημερινά τις καινούργιες έννοιες του τομέα τους και πρέπει να τις αποδώσουν με ελληνικούς όρους είτε γραπτά στις εργασίες τους, στα διδακτικά συγγράμματα και σημειώσεις τους, είτε προφορικά στις παραδόσεις τους. Είναι οι ειδικοί κάθε θεματικού πεδίου (θεωρητικού ή πρακτικού) στην καθημερινή προφορική ή γραπτή επικοινωνία τους. Είναι οι συγγραφείς ελληνικών κειμένων, γενικά, και ιδιαίτερα τεχνικών κειμένων και βοηθημάτων, οι οποίοι για να μεταδώσουν την αντίστοιχη γνώση ή πληροφορία, έχουν απόλυτη ανάγκη των όρων και ονομάτων των εννοιών με τις οποίες ασχολούνται. Είναι οι υποψήφιοι διδάκτορες όταν συντάσσουν την διδακτορική διατριβή τους και οι επι πτυχίω φοιτητές όταν συντάσσουν την διπλωματική εργασία τους. Είναι οι δημοσιογράφοι που μεταφέρουν στα ελληνικά τις τελευταίες ειδήσεις οι οποίες συχνότατα περιλαμβάνουν καινοφανείς έννοιες που χρειάζονται ελληνικό όνομα. Είναι, τέλος, οι μεταφραστές, οι μεγαλύτεροι «καταναλωτές όρων». Είναι αδύνατη η διεργασία της μετάφρασης χωρίς την κατάλληλη

ορολογία. Η μετάφραση δεν είναι «παιχνίδι λέξεων»: δεν είναι **μεταφορά λέξεων** μεταξύ δύο γλωσσών· είναι **μεταφορά εννοιών και νοημάτων** με τη χρήση των **ισοδύναμων όρων** μεταξύ του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος. **Όλοι αυτοί που αναφέρθηκαν παραπάνω – κάποια στιγμή – γίνονται ονοματοθέτες.** Είτε συναντούν μια έννοια για την οποία δεν βρίσκουν ελληνικό όρο σε καμιά από τις διαθέσιμες πηγές και καταλήγουν να αυτοσχεδιάσουν, είτε συναντούν μια έννοια για την οποία βρίσκουν δύο ή περισσότερες αποδόσεις και «ψάχνονται» ποια από αυτές να επιλέξουν.

Ιδανικά, το έργο της *οροδοσίας / ονοματοδοσίας* ανήκει «δικαιωματικά» στους ειδικούς του θεματικού πεδίου. Είναι «δικαίωμα» του *δημιουργού* ή *επινοητή* μιας έννοιας να της δώσει και *όνομα* και έτσι έχουμε την *πρωτογενή οροδοσία/ονοματοδοσία*. Ο δημιουργός της νέας έννοιας όμως απευθύνεται **πρώτιστα** στην κοινότητα του θεματικού πεδίου· στους **ειδικούς του θεματικού πεδίου** και όχι μόνο σ' αυτούς που μιλούν τη γλώσσα στην οποία ονοματοδοτήθηκε πρωτογενώς η έννοια, αλλά και **σε όλους τους άλλους των άλλων γλωσσών**· σ' αυτούς τους τελευταίους εύλογα μεταφέρεται το «δικαίωμα» της *δευτερογενούς οροδοσίας/ονοματοδοσίας* στην κάθε συγκεκριμένη γλώσσα. Αυτοί οι τελευταίοι είναι εκείνοι που θα κατανοήσουν πλήρως την νέα έννοια· και επειδή κανένας από αυτούς δεν είναι ο *δημιουργός* της νέας έννοιας, αλλά όλοι είναι *εξίσου αποδέκτες* της, επιβάλλεται η *δευτερογενής οροδοσία* να είναι *συλλογική* και *συναινετική*. Αυτήν ακριβώς την ιδέα υπηρετεί και η ΕΛΕΤΟ με τα συλλογικά μέλη της και τις ομάδες εργασίας της. **Και τι γίνεται με όλους τους άλλους που ανέφερα πιο πάνω;** Α, γι' αυτό τόνισα το επίρρημα «ιδανικά». Όλοι οι «άλλοι» θα έπρεπε να βρίσκουν έτοιμο το όνομα της νέας έννοιας, σε κατάλληλη *πηγή αναφοράς*. Δυστυχώς, όμως, *άλλο* τι είναι ιδανικό και *άλλο* τι γίνεται στην πράξη...

Η πράξη απαιτεί λύσεις και μάλιστα σε περιορισμένα χρονικά όρια και αυτοί που προανέφερα καταφεύγουν πολλές φορές στην προσωπική τους οροδοσία, έστω και αν πολλοί δεν συνειδητοποιούν ότι ο λόγος τους μπορεί να αποτελέσει υπόδειγμα που θα μιμηθούν άλλοι και ότι ένας ακατάλληλος **όρος της στιγμής** που χρησιμοποίησαν μπορεί να διαδοθεί (σήμερα μάλιστα ταχύτατα) και σε πολλούς άλλους· και καλά αν είναι επιτυχημένος όρος· **είναι όμως;** Η καθημερινή πράξη, η καθημερινή επαφή με τα ΜΜΕ και κυρίως η καθημερινή ηλεκτρονική περιήγηση στο Διαδίκτυο επιβεβαιώνουν ότι υπάρχει ένα ορολογικό «αλαλούμ». Πολλοί ειδικοί αδιαφορούν και πολλοί μη ειδικοί αυτοσχεδιάζουν. Τρομάζεις πολλές φορές να διακρίνεις το σωστό από το λάθος· κλασικοί όροι παραποιούνται γιατί ένας συντάκτης αντί να παραδεχτεί την άγνοιά του σε έναν ειδικό τομέα και να ψάξει, να ρωτήσει έναν ειδικό του τομέα, να συμβουλευτεί μια έγκυρη πηγή για κάποιον όρο, αυτοσχεδιάζει επειδή, λέει «ξέρει καλά αγγλικά». Και εμφανίζονται νέοι όροι – χωρίς να χρειάζονται – για παλιές έννοιες. Όσο για τις νέες έννοιες, εκεί, συνήθως, εμφανίζεται μια πλειάδα «προσωπικών» αποδόσεων για έννοιες αυστηρά τεχνικές, εκεί όπου το όνομα της κάθε έννοιας έπρεπε να είναι ένα. Και έτσι, το πλήθος τους αντί να λιγοστεύει αυξάνεται...

Σε μια τέτοια κατάσταση, η ΕΛΕΤΟ και τα συλλογικά μέλη της προσπαθούν να «βάλουν κανόνες», χρήσιμους για όλες τις κατηγορίες ονοματοθετών. Με την συμβολή της ΕΛΕΤΟ, η επιτροπή ΕΛΟΤ/ΤΕ21 που λειτουργεί με ευθύνη του ΤΕΕ έχει εκπονήσει τα πρότυπα ΕΛΟΤ 561-1, ΕΛΟΤ 561-2 και ΕΛΟΤ 402, που έχουν εκδοθεί από τον ΕΛΟΤ και τα οποία καθορίζουν τις *βασικές έννοιες*, τις *αρχές* και τους *κανόνες* της Ορολογίας και ειδικότερα της διεργασίας της *οροδοσίας*. Από τα πρότυπα αυτά, η ΕΛΕΤΟ έχει αναρτήσει στον ιστότοπό της αφενός το γλωσσάριο των **Γενικών και Ειδικών Όρων της Ορολογίας** (http://www.eleto.gr/download/Bodies/TE21-TerminologyTerms_GR.pdf), στο οποίο καθορίζονται και προβάλλονται οι όροι της ειδικής γλώσσας της Ορολογίας και αφετέρου δύο σημαντικότερα κείμενα κανόνων: τις **Αρχές σχηματισμού όρων** (http://www.eleto.gr/download/Orogramma/Or102_V05.pdf) και τους **Μηχανισμούς σχηματισμού ελληνικών όρων** (http://www.eleto.gr/download/Orogramma/Or103_V04.pdf). Τα δύο τελευταία κείμενα έχουν αναρτηθεί και στο Φόρο Μεταφραστών **Translatum.gr** (<http://www.translatum.gr/forum/index.php>) με το οποίο η ΕΛΕΤΟ έχει στενή συνεργασία και το οποίο έχει ευρεία απήχηση στην κοινότητα των μεταφραστών. Ο αγώνας είναι τώρα να διαδοθούν οι κανόνες αυτοί και να αποτελέσουν κοινά εργαλεία των «απανταχού» ονοματοθετών. Με βάση αυτά τα εργαλεία **θα περιοριστεί η γλωσσική ασυδοσία** σε κάθε είδος οροδοσίας, είτε *πρωτογενούς* είτε *δευτερογενούς*, είτε *συλλογικής και μεθοδικής* είτε *μεμονωμένης και περιστασιακής*.

Κλείνω, απευθυνόμενος σε **κάθε έναν πιθανό ονοματοθέτη**: Όταν βρεθείς στην ανάγκη να **οροδοτήσεις**, μην «πετάξεις» *εική και ως έτυχε* μια λέξη ή μια φράση και την κάνεις **όρο** χωρίς να την βασανίσεις. Εξέτασέ την ως προς τις διαγλωσσικές **αρχές**· εξέτασέ την και βάσει των **μηχανισμών** της ελληνικής. Είναι εκεί μπροστά σου όποτε τους χρειαστείς. Αγαπάς την ελληνική γλώσσα; Απόδειξέ το!

Αγαπητοί, φίλες και φίλοι, **Καλή Χρονιά!**

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Δευτέρα 6 Φεβρουαρίου 2012 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ξενοδοχείο «ΑΜΑΛΙΑ» (Λεωφ. Βασιλίσσης Αμαλίας 10, Αθήνα)

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Χρήση, αλλά και συντήρηση των όρων!

Αγαπητές, αγαπητοί, μέλη και φίλοι της ΕΛΕΤΟ,

Ένα δύσκολο έτος έχει ήδη αρχίσει. Νά 'μαστε πάλι, σε έναν γνώριμο χώρο, για να πούμε «Καλή Χρονιά!» μεταξύ μας και στην ΕΛΕΤΟ. Ίσως σκέφτονται μερικοί ότι «με τέτοιες συνθήκες που ζούμε και με άλλες χειρότερες που μας περιμένουν, τι την θέλουμε την εκδήλωση της πίτας;». Ίσως έχουν δίκιο· ίσως όμως και όχι! Αν, λόγω των συνθηκών, υποβαθμίσουμε εντελώς τα προσωπικά και συλλογικά ενδιαφέροντά μας, τις μικρές και μεγάλες αγάπες μας, είναι σαν να αφήνουμε να μας «πάρει η κάτω βόλτα» και, πέρα από τα οικονομικά προβλήματα – μικρά ή μεγάλα – που όλοι αντιμετωπίζουμε λόγω της κρίσης, να «κατρακυλήσουμε» στο μαύρο βάραθρο της απαισιοδοξίας, της αυτοϋποτίμησης, του αυτοπεριορισμού, της απομόνωσης...

Με εμμονή στον σκοπό της ΕΛΕΤΟ και με αίσθημα αισιοδοξίας διεκπεραιώσαμε, τον Νοέμβριο που πέρασε, το έργο της διοργάνωσης του 8^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» και ανταμειφθήκαμε με την μεγάλη επιτυχία που σημείωσε παρά τις δύσκολες συνθήκες. Με αίσθημα αισιοδοξίας, σας καλωσορίζουμε και στην αποψινή μας εκδήλωση και ελπίζουμε ότι θα μοιραστούμε αυτήν την αισιοδοξία μαζί σας.

Ακούμε συχνά να μας λένε ότι «η γλώσσα είναι ζωντανός οργανισμός» ή ότι «η γλώσσα αλλάζει» και ότι «η χρήση» είναι ο παράγοντας που προσδιορίζει την «αλλαγή» της και δεν πρέπει να γίνονται «ρυθμιστικές παρεμβάσεις» στην εξέλιξή της. Αλλά, αν δεχτούμε τη γλώσσα ως έναν συνήθη ζωντανό οργανισμό πρέπει να δεχτούμε ότι, όσο περνάει ο καιρός, η γλώσσα γερνάει, αργά ή γρήγορα χάνει όλες οι δυνάμεις της και στο τέλος πεθαίνει όπως κάθε ζωντανός οργανισμός. Από την άλλη μεριά, όλοι εμείς οι «χρήστες» της γλώσσας την «χρησιμοποιούμε» ασταμάτητα, στο σπίτι μας, στις δουλειές μας, στις παρέες μας· στην οικογενειακή, φιλική ή επαγγελματική επικοινωνία μας. Όταν, όμως, κάτι το «χρησιμοποιείς» του προκαλεις και φθορά· όσο πιο πολύ το χρησιμοποιείς τόσο μεγαλύτερη η φθορά του. Όστε φθείρεται, λοιπόν, η γλώσσα συνεχώς με το πέρασμα του χρόνου; Και επομένως – νομοτελειακά – πρέπει να δεχτούμε ότι θα έρθει κάποια στιγμή που θα έχει τόσο φθαρεί, ώστε να μας είναι άχρηστη πια και τότε θα την πετάξουμε στον σκουπιδοτενεκέ, αφού «αγοράσουμε» ή μας

«δανείσουν» ή μας «χαρίσουν» μια «καινούργια»; Είναι, όμως, **έτσι** η γλώσσα; Ένας ζωντανός οργανισμός που προορίζεται να πεθάνει ή ένα χρηστικό μέσο που θα φθείρεται συνεχώς και στο τέλος θα καταντήσει άχρηστο; Ευτυχώς, όχι! **Μπορούμε** να φανταστούμε τη γλώσσα σαν έναν ζωντανό οργανισμό· έναν **οργανισμό**, όμως, ο οποίος είναι προικισμένος με την **ικανότητα** να μένει πάντα **νέος**. Η γλώσσα είναι ένα **χρηστικό μέσο**· ένα **μέσο** όμως που έχει την **ικανότητα** να αναβαθμίζεται συνεχώς, χωρίς να χρειάζεται έξωθεν «ανταλλακτικά», πέραν της **αγάπης** και **φροντίδας** των ίδιων των **χρηστών** της.

Το **ελιξίριο της νεότητας** για την γλώσσα είναι η **γνώση**. Εάν μια γλώσσα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την γνώση δεν θα πεθάνει ποτέ! Γιατί η γνώση δεν θα πεθάνει ποτέ· ή – έστω – γιατί η γνώση θα ζει και θα αναπτύσσεται όσο θα υπάρχουν άνθρωποι. Ο **νους** των ανθρώπων δεν θα πάψει ποτέ να ψάχνει το «**τί**», το «**πώς**» και το «**γιατί**» για κάθε τί στον χωροχρόνο που τους περιέχει. Λέω «τους περιέχει» και όχι «τους περιβάλλει» γιατί και οι ίδιοι οι άνθρωποι είναι μέρος του χωροχρόνου. Οι απαντήσεις, όμως, στα πιο πάνω ερωτήματα, έρχονται με **έννοιες** που αντιπροσωπεύουν τα **νέα αντικείμενα**· οι νέες έννοιες παριστάνονται στον νου με **νέους όρους**· οι όροι αποτελούνται από **λέξεις**· οι λέξεις αρθρώνονται με **φωνή**· και αποδίδονται γραφικά (χειρόγραφα, έντυπα, ή ηλεκτρονικά) με **γραφή**. Παραφράζοντας τον Αριστοτέλη, μπορούμε να πούμε ότι *η γλώσσα είναι Νους, Φωνή και Γραφή*¹⁰. Οι νέες έννοιες ονοματοδοτούνται με **όρους** σε μία αρχική γλώσσα και, στη συνέχεια, για να περάσουν ως γνώση και στις άλλες γλώσσες, πρέπει να ονοματοδοτηθούν δευτερογενώς στις γλώσσες αυτές. Ανάμεσα στις γλώσσες αυτές είναι και η ελληνική γλώσσα, για κάθε γνώση που δεν αναπτύσσεται στην ίδια την ελληνική γλώσσα, δηλ. για κάθε εισαγόμενη γνώση. Αν αφήσουμε την νεοεισαγόμενη γνώση στη γλώσσα «εισαγωγής» της και δεν την μεταφέρουμε στην ελληνική γλώσσα, τότε στερούμε από την ελληνική γλώσσα μια «πηγή ζωής»· την καταδικάζουμε σε «μερική αποσύνδεση» από την συγκεκριμένη γνώση· σε βαθμιαία «απώλεια» του συγκεκριμένου θεματικού πεδίου. Αν δε αυτό το φαινόμενο πάρει μεγάλες διαστάσεις ισοδυναμεί πράγματι με «μαρασμό» της ελληνικής γλώσσας. Και είναι πολύ χειρότερο από τα γκρίκλις (τα έχουμε πει και *ελληγγλικά*) για τα οποία πολύς λόγος γίνεται πάλι τον τελευταίο καιρό. Ας αναρωτηθούμε: Ένα ελληνικό κείμενο με πλήθος από διάσπαρτες αυτούσιες αγγλικές λέξεις (π.χ. control, break, project, concept, design, computer, panel, workshop, application, upload, download, ...) είναι *πιο ελληνικό* από ένα άλλο που έχει όλες τις λέξεις του ελληνικές αλλά είναι ολόκληρο γραμμένο σε γκρίκλις; Τα γκρίκλις στην ηλεκτρονική επικοινωνία έχουν εκπληρώσει πλέον τον σκοπό τους (αφού σήμερα τα αλφάβητα όλων των γλωσσών είναι παγκοσμίως διαθέσιμα και δεν υπάρχει πλέον το τεχνικό πρόβλημα) όπως εκπλήρωσαν τον σκοπό τους και όταν η *τηλεγραφία* και η *τηλετυπία* στην **ελληνική** γλώσσα

¹⁰ «*Έστι μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, καὶ τὰ γραφόμενα τῶν ἐν τῇ φωνῇ*» (Ὅσα λέγονται με τῇ φωνῇ εἶναι σύμβολα τῶν καταστάσεων τῆς ψυχῆς, ἐνῶ ὅσα γράφονται εἶναι σύμβολα αὐτῶν που λέγονται με τῇ φωνῇ) [Περὶ Ἑρμηνείας, 16α, 3-5]

διεξαγόταν με τηλεγραφήματα και τηλετυπήματα σε **λατινική** κεφαλαιογράμματη απόδοση: AVRIO ERXOMAI AEROPORIKOS STOP... Η χρήση, λοιπόν, νέων όρων, ελληνικών, για τις νέες έννοιες αποτελεί ζωτικό παράγοντα για την ελληνική γλώσσα. Θα τονίσω και πάλι το χρέος των συλλογικών οργάνων των διάφορων τομέων (θεματικών πεδίων), αφενός να συγκεντρώνουν και επικυρώνουν τους ήδη καθιερωμένους όρους τους και αφετέρου να είναι σε **διαρκή ορολογική επαγρύπνηση**, ώστε να αποδίδουν τα ίδια τα όργανα αυτά – **έγκαιρα και έγκυρα** – κάθε ξενόγλωσσο όρο που κατασημαίνει νέα έννοια με **ισοδύναμο ελληνικό όρο**. Τέτοιου είδους **ορολόγια** (γλωσσάρια, λεξιλόγια, λεξικά, βάσεις όρων, ...) πρέπει όχι μόνο να **τηρούνται** σε κάθε τομέα αλλά και να **συντηρούνται**. Και τί σημαίνει «**Χρήση, αλλά και συντήρηση των όρων!**», που είναι και το φετινό μας σύνθημα της «πίτας»; Σημαίνει ότι «όταν ένας εν χρήσει όρος εξακολουθεί να εκπροσωπεί την ίδια έννοια επιτυχώς, είναι ανοησία να τον αλλάξουμε, στο όνομα οποιασδήποτε – δήθεν αυθόρμητης – «γλωσσικής αλλαγής». Τον έλεγχο της «γλωσσικής αλλαγής» στην οποιαδήποτε *ειδική γλώσσα* – και ιδιαίτερα στις *ειδικές γλώσσες* των επιστημονικών και τεχνικών τομέων – ενδείκνυται να τον έχει η κοινότητα του σχετικού τομέα και είναι αδιανόητο να αλλάζονται ή να παραποιούνται οι όροι ενός τομέα από πρόσωπα και παράγοντες ξένα προς τον τομέα. Δεν μπορεί να «ξεφυτρώνουν» πρόσθετοι **συνώνυμοι όροι** ήδη υπαρχόντων **έγκυρων όρων**, επειδή κάποιιοι (ακόμα και συγγραφείς σχολικών βιβλίων) δεν σκέφτηκαν ή βαρέθηκαν να αναζητήσουν τους έγκυρους όρους του τομέα, ή απλώς θέλησαν να πρωτοτυπήσουν. Και εμφανίζεται σε σχολικό βιβλίο χημείας το ανιόν **υδροξύλιο** (-OH) να αποδίδεται με τον όρο **υδροξείδιο**, που είναι και λάθος γιατί αυτό είναι όνομα χημικής ένωσης που περιέχει *υδροξύλιο*. Οι **συνώνυμοι όροι** διαφέρουν από τις *συνώνυμες λέξεις* των γενικών λεξικών στο ότι αντιπροσωπεύουν «αυστηρά» – και όχι «περίπου» – την ίδια έννοια. Η αύξηση του πλήθους των συνώνυμων όρων δεν είναι «πλούτος»: είναι «ζημιά» για την ορολογία ενός τομέα. Στο πλαίσιο της **συντήρησης** των όρων ενός τομέα πρέπει να εξετάζονται οι συνώνυμοι όροι και να επιλέγεται (με τα κριτήρια της επιστήμης της Ορολογίας) ο *προτιμώμενος όρος* ο οποίος και να προβάλλεται για χρήση αντικαθιστώντας βαθμιαία τους υπολοίπους. Το παράδειγμα το δίνουν οι διεθνείς οργανώσεις τυποποίησης, ο **ISO**¹¹ και η **IEC**¹², με τις περιοδικές (το μέγιστο ανά 5ετία) αναθεωρήσεις των προτύπων τους. Στο ίδιο πλαίσιο γίνονται και αναθεωρήσεις ορισμένων όρων των οποίων η σχέση με την αντίστοιχη έννοια έχει μεταβληθεί λόγω της ανάπτυξης της γνώσης και της τεχνολογίας. Για παράδειγμα, σήμερα ο όρος **τηλέφωνο** κατασημαίνει την *γένια έννοια* «τηλέφωνο» της οποίας τρία είδη (*είδιες έννοιες*) αποδίδονται με τους όρους: **σταθερό τηλέφωνο**, **ασυρματικό** (ορθότερα: **ακόρδοно**) **τηλέφωνο**, **κινητό τηλέφωνο**, από τους οποίους – στην κοινή επικοινωνία – μπορεί και να λείπει η λέξη **τηλέφωνο**.

¹¹ **ISO**: International Organization for Standardization – Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης

¹² **IEC**: International Electrotechnical Commission – Διεθνής Ηλεκτροτεχνική Επιτροπή

Συνοψίζοντας, για να διατηρούνται και να αναπτύσσονται οι ελληνικές ειδικές γλώσσες των διάφορων τομέων έτσι ώστε να παραμένει **αγέραστη** και **άφθαρτη** στο σύνολό της η ελληνική γλώσσα, πρέπει:

- αφενός να εξασφαλίζεται πλήρης κάλυψη της **νέας** γνώσης με την χρήση **νέων ελληνικών όρων** και
- αφετέρου – προκειμένου για την ήδη κεκτημένη γνώση – να γίνεται η κατάλληλη **συντήρηση των παλαιών όρων**, ώστε να παραμένουν **έγκυροι**, οι περισσότεροι χωρίς να υποστούν καμιά αλλαγή και κάποιοι (ελάχιστοι) από αυτούς – εάν χρειάζεται – να **αναθεωρούνται** χωρίς παραφθορές και παραποιήσεις.

Χρήση των όρων: Ναι! ευρεία και πλήρης από τον οποιονδήποτε και οποτεδήποτε· όσες φορές γίνεται αναφορά στην έννοια να χρησιμοποιείται ο **έγκυρος όρος**: η «γλαφυρότητα» μέσω αυτοσχέδιων επιλογών *συνωνύμων* μπορεί να έχει θέση και αξία σε ένα λογοτεχνικό κείμενο, αποτελεί, όμως, μειονέκτημα σε ένα τεχνικό κείμενο.

Συντήρηση των όρων: εύλογη και επιβεβλημένη συλλογική υποχρέωση της κοινότητας του κάθε τομέα...

Φίλες και φίλοι, ευχαριστώ. **Καλή Χρονιά!**

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Δευτέρα 4 Φεβρουαρίου 2013 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ξενοδοχείο «ΑΜΑΛΙΑ» (Λεωφ. Βασιλίσσης Αμαλίας 10, Αθήνα)

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Διακρίνετε τους έγκυρους όρους από τον διαδικτυακό «θόρυβο»!

Αγαπητοί, φίλες και φίλοι,

Εκ μέρους των Συμβουλίων της ΕΛΕΤΟ και των συλλογικών μελών της σας καλησπερίζω και σας εύχομαι **Καλή Χρονιά!** Μέλη και φίλοι της ΕΛΕΤΟ και της ελληνικής γλώσσας και ορολογίας, μας τιμάτε κάθε χρόνο με την παρουσία σας σε τούτη την εκδήλωση. Αυτή είναι η πρώτη και τακτική εκδήλωση του έτους· θα κόψουμε την πίτα και θα ευχηθούμε να πάνε όλα καλά μέσα στο 2013, τα προσωπικά και τα οικογενειακά του καθενός μας, τα συλλογικά της ΕΛΕΤΟ και των οργάνων της και ειδικότερα το 9^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» (7–9 Νοεμβρίου) και τα γενικότερα κοινωνικά και εθνικά, αλλά και τα παγκόσμια. Οι ευχές δεν αποτελούν μόνο έκφραση επιθυμιών μας· δηλώνουν ταυτόχρονα και τη διάθεση και τη θέλησή μας να συμβάλουμε ώστε αυτές να εκπληρωθούν. Και η αισιοδοξία μαζί με την συνειδητή και αδιάλειπτη προσπάθειά μας αποτελούν συντελεστές για την εκπλήρωσή τους.

Δεν θα σας κουράσω με πολλά λόγια. Το θέμα μου, αυτή τη φορά, είναι ο «**θόρυβος**»· ο διαδικτυακός «θόρυβος» μέσα στον οποίο είναι «χωμένοι» οι όροι, οι **έγκυροι όροι**. Ο «θόρυβος» που προκύπτει από τα χιλιάδες «ευρήματα» των διαδικτυακών μηχανών αναζήτησης και πρώτης και καλύτερης της διάσημης μηχανής **Γκουγκλ**. Ψάχνεις για έναν ελληνικό όρο ή για την ελληνική απόδοση ενός ξενόγλωσσου όρου από συγκεκριμένο θεματικό πεδίο. Η σωστή κίνηση είναι να αναζητήσεις **ειδικά** λεξικά, γλωσσάρια ή βάσεις όρων που έχουν εκδοθεί από **ειδικά** συλλογικά όργανα ή φορείς και είναι αποδεκτά μέσα στην κοινότητα του **ειδικού** θεματικού πεδίου. **Αυτά** είναι που περιέχουν **έγκυρους όρους**. Και τα **γενικά** λεξικά μπορούν να βοηθήσουν σε κάποιο βαθμό γιατί περιέχουν ειδικούς όρους σε ένα ποσοστό της τάξης του 20%. Αντί για όλα αυτά, όμως, «βάζεις» το ερώτημα στη μηχανή Γκουγκλ και βασίζεσαι στην **απόκρισή** της...

Αν διαβάσουμε, σε ένα κείμενο, κάποιον **ειδικό όρο** (μονολεκτικό ή πολυλεκτικό) η **έννοια** του οποίου μας είναι **άγνωστη** – προσέξτε· δεν είπα «κάποιον **άγνωστο** ειδικό όρο», γιατί ο όρος **έπαψε να είναι άγνωστος** από τη στιγμή που τον διαβάσαμε, αλλά **άγνωστη** μάς είναι η αντίστοιχη **έννοια** – τις περισσότερες φορές δεν μπορούμε να συναγάγουμε την **ειδική έννοια**, χωρίς να συμβουλευτούμε

κάποιον που γνωρίζει την ειδική έννοια (όπως π.χ. έναν **ειδικό** του θεματικού πεδίου) ή κάποιον **ορολογικό πόρο** (ειδικό λεξικό, ειδικό γλωσσάριο, ειδική βάση όρων, ...). Όση **διαφάνεια** και αν έχει ένας **όρος** δεν είναι δυνατόν να αποδίδει συμπυκνωμένα *όλα τα χαρακτηριστικά* της **έννοιας**: αυτό αποτελεί «προτέρημα» μόνο του **ορισμού**. Ο ειδικός όρος μπορεί να ξεκινήσει από κάποιον μεμονωμένο πρώτον ονοματοθέτη, αλλά **δοκιμάζεται** και **δοκιμοποιείται** από τα μέλη της κοινότητας του θεματικού πεδίου και εντάσσεται στην **ειδική γλώσσα** του πεδίου.

Μέσα στην «επικράτεια» ενός οποιουδήποτε κειμένου, πρωτοτύπου ή μεταφράσματος, οι **ειδικοί όροι** αποτελούν **νησίδες ανεξαρτησίας**, ουσιαστικά **πρεσβείες των** αντίστοιχων **ειδικών εννοιών** στις οποίες δεν επιτρέπεται να επεμβαίνει ο συντάκτης, ο μεταφραστής ή, γενικά, ο χρήστης του κειμένου.

Στην πλειονότητά τους οι όροι είναι **σύνθετοι**¹³ και αυτοί στην πλειονότητά τους **πολυλεκτικοί**. Η **σειρά** των λέξεων στον όρο, οι **πτώσεις**, η ύπαρξη ή όχι **άρθρων** μέσα σ' αυτόν δεν αποτελούν στοιχεία παραλλάξιμα ούτε τροποποιήσιμα από τον χρήστη του κειμένου. Ο χρήστης πρέπει να βρει τον **έγκυρο όρο**: οι διάφορες άλλες παραλλάσσουσες μορφές, εφόσον δεν είναι επικυρωμένες από ειδικούς του πεδίου είναι **ακατάλληλες έως λανθασμένες** για να αντιπροσωπεύσουν την **έννοια** που αποδίδει ο έγκυρος όρος.

Παραδείγματα: α) Ως όροι της φυσικής, οι λέξεις: **φωτοβολία, φωτεινότητα, φωτισμός, φωταύγεια** αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένες φυσικές **έννοιες** (φυσικά μεγέθη) τις οποίες ΔΕΝ μπορεί να συναγάγει **αναλύοντας τις λέξεις και μόνο** ο αναγνώστης που δεν τις γνωρίζει ήδη: πολύ περισσότερο δε να τις περιγράψει «με δικά του λόγια» ή να τις εναλλάξει στη χρήση τους. β) Ο έγκυρος όρος για την «ταχύτητα με την οποία διαδίδεται το φως» είναι **ταχύτητα του φωτός** και ΟΧΙ **ταχύτητα φωτός**, που σήμερα τείνει να γίνει και καθημερινή φράση. γ) Ο έγκυρος όρος για την «μονάδα θερμοδυναμικής θερμοκρασίας» είναι **κέλβιν** και ΟΧΙ **βαθμός Κέλβιν** ΟΥΤΕ **βαθμός της κλίμακας Κέλβιν**.

Η ψηφιακοποίηση και διαδικτύωση με την επακόλουθη ανάπτυξη μεγάλου όγκου επιγραμματικά διαθέσιμου μονογλωσσικού και πολυγλωσσικού κειμενικού υλικού και η ταυτόχρονη ανάπτυξη των μηχανών αναζήτησης έχουν **δυσμενή επίδραση** στην ορολογία των ειδικών θεματικών πεδίων, η οποία οφείλει να αντιπροσωπεύει **αδιαμφισβήτητα** και **αναμφίσημα** τις **ειδικές έννοιές** τους. Και αυτό δεν οφείλεται στην ίδια την τεχνολογία και στην ανάπτυξή της, αλλά στον τρόπο με τον οποίο αυτή χρησιμοποιείται. Σήμερα, οι μηχανές αναζήτησης έχουν υποκαταστήσει τόσο τα έντυπα ειδικά λεξικά, που μένουν σκονισμένα στα ράφια των βιβλιοθηκών, όσο και τα ηλεκτρονικά λεξικά στα οποία οι μηχανές αυτές δεν έχουν πρόσβαση. Οι όροι των λεξικών αυτών κινδυνεύουν να απαξιωθούν αντικαθιστώμενοι με νέους (δήθεν αναγκαίους) σε μια διαρκή «επανεφεύρεση του τροχού».

¹³ Οι σύνθετοι όροι είναι σύμπλοκοι όροι (δηλαδή: σύνθετες ή παρασύνθετες λέξεις ή πολύλεκτα) ή συμμείγματα.

Διατρέχοντας, δειγματοληπτικά, κάμποσα από τα **χιλιάδες** «αποτελέσματα» μιας μηχανής αναζήτησης, βρίσκει κανένας τις **λέξεις του όρου** τον οποίο αναζητεί με όλους τους δυνατούς συνδυασμούς, συντεταγμένες ή όχι, σε διάφορα περιβάλλοντα, από, λίγους σχετικά, **ορολογικούς πόρους** (διαδικτυακά λεξικά και σοβαρά ειδικά κείμενα όπως: άρθρα, λεξιλόγια και γλωσσάρια) μέχρι ανόητες συζητήσεις καφενείου ή ακόμα και χαμαιτυπείου, που, δυστυχώς, **είναι και θα είναι** καταγεγραμμένες και θα **«συγκαταμετρούνται»** σε κάθε αναζήτηση των λέξεων αυτών με την εν λόγω μηχανή και όχι μόνο.

Τι μπορεί να γίνει;

Από την πλευρά των **ορολογικών πόρων**, πρέπει οι **φορείς έγκυρων όρων** (πανεπιστήμια, επιστημονικές και επαγγελματικές ενώσεις, συλλογικά όργανα ορολογίας κ.ά.) να εμπλουτίσουν το Ίντερνετ με όσο το δυνατόν περισσότερα **λεξικά, γλωσσάρια, λεξιλόγια, βάσεις όρων** και κυρίως να παρέχουν την δυνατότητα πρόσβασης στις μηχανές αναζήτησης.

Από την πλευρά του **χρήστη-αναζητητή όρων** χρειάζεται σοβαρή προσπάθεια. Για την ουσιαστική αξιοποίηση της **από-κρίσης** μιας μηχανής αναζήτησης, χρειάζεται να γίνει **διά-κρίση** του «σήματος» από τον «θόρυβο»¹⁴, ύστερα από **σύγ-κρίση** των εμφανιζόμενων αποτελεσμάτων με το ζητούμενο και **κρίση** της *αξίας* ή *αξιοπιστίας* τους πριν από την τελική **έγ-κρίση** και **χρήση** τους. Η σειρά είναι: **απόκριση – σύγκριση – κρίση – διάκριση – έγκριση – χρήση**. Με άλλα λόγια, από μια **απόκριση** της μηχανής αναζήτησης, για την αποκάλυψη του **έγκυρου όρου** χρειάζεται: **κρίση, κρίση, κρίση και πάλι κρίση πριν απ' τη χρήση!**

Σας ευχαριστώ πολύ για την υπομονή σας! Καλή Χρονιά!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

¹⁴ της χρήσιμης πληροφορίας από όλες τις άχρηστες (άσχετες, λανθασμένες, παραποιημένες, διαστρεβλωμένες κτλ.)

Τετάρτη 5 Φεβρουαρίου 2014 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ξενοδοχείο «ΑΜΑΛΙΑ» (Λεωφ. Βασιλίσσης Αμαλίας 10, Αθήνα)

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

«Συμβολή στη γνώση, αλλά με ταυτόχρονη συμβολή και στην ελληνική γλώσσα!»

Φίλες και φίλοι της ΕΛΕΤΟ, καλησπέρα σας!

Το Διοικητικό Συμβούλιο και το ΓΕΣΥ σας ευχαριστεί για την πιστή συμμετοχή σας, κάθε χρόνο, στην εκδήλωση της κοπής της πίτας της ΕΛΕΤΟ.

Το έτος που έφυγε ήταν έτος συνεδριακό. Πολύ λίγος καιρός έχει περάσει από το 9^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» που πραγματοποιήθηκε, με εξαιρετική επιτυχία, στις αρχές Νοεμβρίου 2013: ένα συνέδριο υψηλής στάθμης όπως και τα προηγούμενα. Κοντά στην ΕΛΕΤΟ και οι παραδοσιακοί πλέον συνδιοργανωτές.

Αυτή τη φορά, όμως, το Συνέδριο συνδέθηκε και με μια ευρωπαϊκή εκδήλωση η οποία προηγήθηκε αμέσως πριν από αυτό: την Ημερίδα: «Οι εθνικές γλώσσες και η ορολογία στην ανώτατη εκπαίδευση, στην επιστήμη και στην τεχνολογία», που συνδιοργάνωσαν η ΕΛΕΤΟ και η Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας (EAFT) μαζί με το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Ως συνέχεια της συζήτησης της ευρωπαϊκής εκδήλωσης ήταν και η Ανοικτή Συζήτηση που διεξήχθη στο κλείσιμο του 9^{ου} Συνεδρίου, η οποία εστίασε το ενδιαφέρον στην ελληνική πραγματικότητα έχοντας ως θέμα: «Η ελληνική γλώσσα στην ανώτατη εκπαίδευση, στην επιστήμη και στην τεχνολογία – Εθνική και διεθνής διάσταση». Την Ανοικτή Συζήτηση διηύθυνε με την απaráμιλλη μαεστρία του ο αγαπητός σε όλους μας καθηγητής Θεοδόσης Τάσιος. Συνοπτική παρουσίαση των εργασιών τόσο της ευρωπαϊκής Ημερίδας όσο και του 9^{ου} Συνεδρίου περιέχεται στο Ορόγραμμα αρ., Νοεμβρίου–Δεκεμβρίου 2013.

Σχετικό με τις συζητήσεις της Ημερίδας και του 9^{ου} Συνεδρίου είναι και το φετινό σύνθημα της πίτας μας. Απευθύνεται ως προτροπή προς τους Έλληνες ερευνητές και ερευνήτριες, πανεπιστημιακούς και μη, οι οποίοι συμβάλλουν στην πρόοδο της επιστήμης και ανάπτυξη της γνώσης συντάσσοντας στην αγγλική τις εργασίες τους και δημοσιεύοντάς τες στα ξένα περιοδικά:

«Συμβολή στη γνώση, αλλά με ταυτόχρονη συμβολή και στην ελληνική γλώσσα!»

Αγαπητοί Έλληνες ερευνητές και ερευνήτριες,

Αγαπητοί Έλληνες παραγωγοί επιστημονικής γνώσης

1. Ευχής έργον είναι να συντάσσετε τις προς δημοσίευση εργασίες σας όχι μόνο στην αγγλική, αλλά **και στην ελληνική γλώσσα**, έστω και αν δεν πρόκειται η δημοσίευση να γίνει στα ελληνικά· έστω και αν δεν υπάρχει κατάλληλο ελληνικό επιστημονικό περιοδικό.
2. Είναι γνωστό ότι οι περισσότερες βιβλιογραφικές πηγές σας δεν είναι γραμμένες στα ελληνικά· είναι γραμμένες κυρίως στα αγγλικά. Έτσι, είναι για σας ευκολότερη η σύνταξη της εργασίας σας στα αγγλικά. Η σύνταξή της, όμως, **και στα ελληνικά από εσάς** τους ίδιους είναι **καταλληλότερη** από οποιαδήποτε μετάφρασή της από κάποιον τρίτο στα ελληνικά. Θα έχετε διαπιστώσει δε ότι η προσπάθεια αυτή συνεπάγεται **εμβάθυνση** στον κόσμο των ειδικών εννοιών του επιστημονικού πεδίου σας και **απόδοσης** των εννοιών αυτών με **όρους ελληνικούς**, που είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τη μετάδοση της αντίστοιχης γνώσης στην ελληνική γλώσσα.
3. Αλλά ακόμα και αν δεν συντάξετε την εργασία σας στα ελληνικά, **μπορείτε** να συμβάλετε στην **ελληνική ειδική γλώσσα** του πεδίου σας, συντάσσοντας ένα **αγγλοελληνικό γλωσσάριο** όλων των **ειδικών όρων** που χρησιμοποιήσατε σ' αυτήν.
4. Η ΕΛΕΤΟ μπορεί να σας βοηθήσει στη **σύνταξη**, στην **επικύρωση** και στη **διάδοση** αυτού του γλωσσαρίου, αντίστοιχα:
 - απαντώντας σε ερωτήματα **οροδοτικής** και γενικότερα **ορολογικής** φύσης,
 - υποβάλλοντάς το σε **διαβούλευση** μεταξύ των μελών της και άλλων ειδικών του τομέα και
 - αναρτώντας το στην ιστοσελίδα «**Λεξικά και γλωσσάρια**» του ιστοτόπου της.
5. Κάντε, λοιπόν, κάθε συνεισφορά σας στη **γνώση** να είναι συνεισφορά όχι μόνο στην αγγλική γλώσσα αλλά και στην **ελληνική γλώσσα!**

Όλοι εμείς, μέλη και φίλοι της ΕΛΕΤΟ, ας προωθήσουμε αυτήν την ιδέα στα πρόσωπα του περιβάλλοντός μας, υπηρετώντας με τον καλύτερο τρόπο τον καταστατικό σκοπό της ΕΛΕΤΟ.

Κλείνοντας, η ευχή όλων μας ας είναι: «Το 2014 να είναι ευνοϊκό για όλα τα θέματά μας: προσωπικά, οικογενειακά, συλλογικά, κοινωνικά και εθνικά».

Σας ευχαριστώ! Καλή Χρονιά!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Τετάρτη 11 Φεβρουαρίου 2015 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Οικία της Αντιπροέδρου Άννας Λάμπρου-Γκόνου
(Λάμπρου Κατσώνη 16, 14561 Κηφισιά)

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

«Χαρακτηριστικό της Ορολογίας: η εννοιοστρέφεια!»

Φίλες και φίλοι,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΕΤΟ, σας καλησπερίζω!

Το έτος 2014 έφυγε και είμαστε ήδη στον δεύτερο μήνα του 2015, στο πρώτο ραντεβού μας του νέου έτους, που πραγματοποιείται σ' αυτόν εδώ τον εξαιρετικό χώρο, για την παραχώρηση του οποίου εκφράζω θερμές ευχαριστίες στην Αντιπρόεδρο κα **Άννα Γκόνου**¹⁵. Θα ακολουθήσουν τουλάχιστον άλλα τρία ραντεβού μέσα στο έτος. Σύντομα θα συγκληθεί η **Γενική Συνέλευση** της ΕΛΕΤΟ και θα ακολουθήσουν, στη συνέχεια, οι **αρχαιρεσίες** της ΕΛΕΤΟ, δεδομένου ότι το 2015 είναι έτος αρχαιρεσιών. Τέλος, τον Νοέμβριο του 2015, θα έχουμε την μεγάλη συνάντηση του **10^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»**, που θα είναι επετειακή. Έχουν ήδη αρχίσει οι διαδικασίες για τη διοργάνωση του 10^{ου} Συνεδρίου.

Τη χρονιά που πέρασε, τα συμβούλια της ΕΛΕΤΟ (ΔΣ και ΓΕΣΥ) λειτούργησαν κανονικά, ενώ τα συλλογικά μέλη της, η ΜΟΤΟ¹⁶ και η ΤΕ21¹⁷, όργανα τυποποίησης και οι δύο, συνέχισαν τη δραστηριότητά τους, παρά το γεγονός ότι τη ΜΟΤΟ έπαψε προ διετίας να την υποστηρίζει ο ΟΤΕ, και η ΤΕ21 δεν έχει πλέον πλήρη υπηρεσιακή υποστήριξη από το ΤΕΕ. Ευχαριστώ τα μέλη των οργάνων αυτών για το αμείωτο ενδιαφέρον τους για την ορολογία και την τυποποίηση. Μέσα στο 2014 η ΕΛΕΤΟ συμμετέσχε ενεργά και υπέβαλε σχετικές προτάσεις σε δύο εκδηλώσεις που διοργάνωσε το Γραφείο Αθηνών της Μεταφραστικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: στην Ημερίδα Εργασίας της 11^{ης} Απριλίου 2014 «*Δίκτυο ορολογίας για την ελληνική γλώσσα και μετάφραση*» και στο συνέδριο «*Το μέλλον των γλωσσικών επαγγελματιών*» της 8^{ης} Νοεμβρίου 2014, και συμμετέχει στην Ομάδα Εργασίας (Αθήνας–Βρυξελλών–Λουξεμβούργου) για την ίδρυση του προαναφερθέντος *Δικτύου*, η θεσμοθέτηση του οποίου θα ανακοινωθεί σε ειδική ημερίδα στις 3 Απριλίου 2015. Στις 20 Δεκεμβρίου 2014, ο ομιλών συμμετέσχε με ομιλία του στην εκδήλωση του ΟΔΕΓ σχετικά με την λατινογράφιση

¹⁵ Η φετινή διοργάνωση της εκδήλωσης της κοπής της πίτας είναι διαφορετική. Γίνεται σε σπιτική ατμόσφαιρα, στο ζεστό περιβάλλον του σπιτιού της Αντιπροέδρου κας Άννας Λάμπρου-Γκόνου. Η διάθεση του χώρου, αλλά και τα υλικά και η παρασκευή του μεγαλύτερου μέρους των εδεσμάτων είναι προσφορά της Αντιπροέδρου. Στα τελευταία συνέβαλαν, με ενδιαφέρον και αγάπη για την ΕΛΕΤΟ η κα Λόλα Παπαδοπούλου, η κα Μαρία Καρδούλη και η κα Πηνελόπη Παπαδοπούλου. Οι δύο πίτες που θα κοπούν είναι προσφορά της κας Χρυσάνθης Βαμβάκου.

¹⁶ ΜΟΤΟ: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής «Τηλεπικοινωνίες» (ΤΕ-Τ), συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργησε από το 1989 ως το 2012 με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στο πλαίσιο επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ). Σήμερα, εξακολουθεί να λειτουργεί ως συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ.

¹⁷ ΕΛΟΤ-ΤΕΕ/ ΤΕ21 «Ορολογία – Γλωσσικοί πόροι», Τεχνική Επιτροπή του ΕΛΟΤ που λειτουργεί στο ΤΕΕ. Συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ.

της ελληνικής γλώσσας (γκρίκλις).

Ένα πρόβλημα που προέκυψε από την απαίτηση του Κέντρου ΑΘΗΝΑ να ελευθερώσει η ΕΛΕΤΟ τον χώρο όπου στεγάζονταν, με ενοίκιο, τα γραφεία της στο κτίριο του ΙΕΛ, έληξε αισίως μέσω της ευγενικής προσφοράς της Μαριάννας Κατσογιάννου που παραχώρησε στην ΕΛΕΤΟ διαμέρισμά της στη διεύθυνση Λεωφ. Συγγρού 63. Αλλάξαμε, λοιπόν, διεύθυνση και τακτοποιούμαστε σιγά–σιγά.

Λίγα λόγια για το σύνθημα της φετινής πίτας: **Χαρακτηριστικό της Ορολογίας: η εννοιοστρέφεια!**

Όλοι μας έχουμε χρησιμοποιήσει, ή χρησιμοποιούμε, λεξικά· **γενικά** λεξικά και **ειδικά** λεξικά (λεξικά **ορολογίας**). Έχουμε, μήπως, παρατηρήσει τη διαφορά τους; Στα **γενικά** λεξικά βλέπουμε **λέξεις** της γλώσσας σε αλφαβητική σειρά, τα λεγόμενα **λεξικογραφικά λήμματα**, συνοδευόμενες – συνήθως – από περισσότερες της μιάς **σημασίες**, δηλαδή περιγραφές ή «ορισμούς» που αναφέρονται σε διάφορες **έννοιες** τις οποίες αποδίδει το λήμμα. Τα **ειδικά** λεξικά είναι **ορολογικά**· σ' αυτά έχουμε **όρους** ενός θεματικού πεδίου (**μονολεκτικούς** ή **πολυλεκτικούς**, μάλιστα οι δεύτεροι είναι πολύ περισσότεροι από τους πρώτους), καθένας από τους οποίους συνοδεύεται από **έναν μόνο** (αυστηρό) **ορισμό** μαζί με τον οποίο (και με άλλες συνοδευτικές πληροφορίες) αποτελεί το **ορολογικό λήμμα**, που αντιστοιχεί σε **μία και μόνο μία έννοια**.

Όστε η γλωσσολογία και η (γενική) λεξικογραφία είναι **λεξιστρεφείς**: «βλέπουν» σε πρώτο πλάνο τη **λέξη** και σε δεύτερο τις **έννοιες** μέσω των **σημασιών** της λέξης, ενώ η Ορολογία είναι **εννοιοστρεφής**, βλέπει. δηλαδή. σε πρώτο πλάνο την **έννοια** μέσω του **ορισμού** της και σε δεύτερο τον **όρο** και. ενδεχομένως, τους **συνώνυμους όρους** που αποδίδουν ακριβώς την ίδια έννοια και συμπεριλαμβάνονται στο ίδιο ορολογικό λήμμα.

Οι όροι της Ορολογίας: **έννοια**, **ορισμός**, **όρος** δεν είναι όροι της γλωσσολογίας ούτε της λεξικογραφίας. Είναι αξιοσημείωτο π.χ. ότι αν και στο κείμενο των 420 σελίδων του ειδικού «Λεξικού γλωσσολογίας και φωνητικής» του διεθνώς γνωστού άγγλου γλωσσολόγου Ντέιβιντ Κρύσταλ γίνεται χρήση των εννοιών «**έννοια**», «**ορισμός**», «**όρος**», οι έννοιες αυτές δεν υπάρχουν στα λήμματα του λεξικού, ούτε ως ορισμοί ούτε ως όροι.

Με την **εννοιοστρέφειά** της, δηλαδή την διαρκή προσήλωσή της στην **έννοια**, η Ορολογία βοηθάει στην καθαρότητα της περιγραφής και μεταφοράς της γνώσης, διότι – όπως έχουμε ξαναπεί – οι **έννοιες** είναι οι **φορείς** της γνώσης, ενώ οι **όροι** είναι οι **μεταφορείς** της.

Σας ευχαριστώ και εύχομαι η χρονιά, όσο δύσκολη και αν είναι, να είναι αίσια για όλους σας!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Δευτέρα 15 Φεβρουαρίου 2016 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Κτήριο Κωστής Παλαμάς (Καποδιστριακό),
Ακαδημίας 48 και Σίνα, Αθήνα

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

«Έννοιες και όροι στη γενική γλώσσα»

Φίλες και φίλοι,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΕΤΟ και του ΓΕΣΥ, σας καλωσορίζω στην πρώτη εκδήλωση της ΕΛΕΤΟ για το 2016, την κοπή της πίτας. Είναι τιμή για μας η συμμετοχή σας.

Η τελευταία εκδήλωση του έτους 2015 ήταν το **10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»**, που διεξήχθη στις 12–14 Νοεμβρίου 2015 και στέφθηκε με επιτυχία όπως όλα τα προηγούμενα συνέδρια. Όλα τα ηλεκτρονικά αρχεία του 10^{ου} Συνεδρίου (όλα τα έγγραφα της διοργάνωσης, τα κείμενα των ομιλιών της Εναρκτήριας Συνεδρίας, τα πλήρη κείμενα των ανακοινώσεων, τα βιογραφικά των συγγραφέων, τα στοιχεία των συνδιοργανωτών και των χορηγών κ.ά.) είναι ήδη αναρτημένα στην ιστοσελίδα του (<http://www.eleto.gr/gr/Conference10.html>).

Παράλληλα με τις εκδηλώσεις της ΕΛΕΤΟ, τον χρόνο που πέρασε άρχισε ουσιαστικά η λειτουργία του Ελληνικού Δικτύου Ορολογίας (ΕΔΟ), μια πρωτοβουλία της ελληνικής μεταφραστικής υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ιδιαίτερα του Γραφείου Αθηνών και προσωπικά του μέλους της ΕΛΕΤΟ **Παναγιώτη Αλεβαντή**, που μας τιμά απόψε με την παρουσία του ίδιου και της συζύγου του. Διεξήχθη η Γενική Συνέλευση των μελών του ΕΔΟ και συγκροτήθηκαν οι Επιτροπές του – *Συντονιστική και Επιστημονική* – και άρχισαν να λειτουργούν διαδικτυακά οι ομάδες συζήτησης ελληνικών όρων ισοδύναμων προς ξενόγλωσσους για την επείγουσα απόδοση νέων εννοιών – οι πέντε πρώτες *βικιομάδες: Τεχνολογία, Χημεία, Οικονομικά, Φυσικοί πόροι, Δίκαιο*. Στην δραστηριότητα του ΕΔΟ η ΕΛΕΤΟ συμμετέχει ενεργά.

Το ορολογικό θέμα για την φετινή κοπή της πίτας είναι «**Έννοιες και όροι στη γενική γλώσσα**». Πρόκειται για την απάντηση στο ερώτημα «*Η δημιουργία εννοιών και η οροδοσία/ονοματοδοσία αφορούν μόνο τα ειδικά θεματικά πεδία ή μήπως και τη γενική γλώσσα;*». Ας δούμε πρώτα, όμως, τι είναι **θεματικό πεδίο**. Η Ορολογία ορίζει ως «*θεματικό πεδίο*» κάθε «*πεδίο ειδικής γνώσης*» χωρίς συγκεκριμένα όρια· και μπορεί αυτό να είναι μια ολόκληρη επιστήμη ή ένα πολύ περιορισμένο τμήμα

γνώσης, όπως π.χ. μια εργασία ή μια εκδήλωση σαν την κοπή της πίτας ή ένα συγκεκριμένο θέμα μιας επικοινωνιακής περίπτωσης. Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, στην καθημερινή επικοινωνία με τη χρήση λέξεων της γενικής γλώσσας ο νους του ομιλητή «μετακινείται» συνεχώς ανάμεσα σε πολλά επιμέρους θεματικά πεδία, στα πλαίσια των οποίων πολλές **λέξεις** ή **φράσεις** που χρησιμοποιεί ο ομιλητής, κάθε στιγμή, γίνονται **όροι** που αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένες **έννοιες**, είτε προϋπάρχουσες είτε δημιουργούμενες εκείνη τη στιγμή. Ας δούμε ένα παράδειγμα δημιουργίας μιας έννοιας: μιας *ατομικής έννοιας*:

Ο Γιάννης, ο Δημήτρης και ο Λευτέρης είναι μια παρέα φίλων. Κάποια στιγμή, ο Γιάννης δηλώνει στους άλλους δύο: «Παιδιά, απέκτησα σκύλο!». Αμέσως, δημιουργήθηκε στον νου του Δημήτρη και στον νου του Λευτέρη, μια *ατομική έννοια*! Ο «*σκύλος του Γιάννη*»! Τα χαρακτηριστικά αυτής της έννοιας εκείνη τη στιγμή είναι **όλα** τα (*ενδογενή*) χαρακτηριστικά της έννοιας «σκύλος» που έχει στον νου του καθένas από τους δύο φίλους (π.χ. στο πλαίσιο του θεματικού πεδίου (ζωολογία) ή του θεματικού πεδίου (κατοικίδια ζώα)) **συν** ένα επιπλέον (*εξωγενές*) χαρακτηριστικό: ανήκει στον Γιάννη. Αμέσως, η παρέα μπορεί να μιλάει για τον «σκύλο του Γιάννη» και – κάθε φορά – θα προστίθενται στην έννοια «σκύλος του Γιάννη» νέα χαρακτηριστικά (*ενδογενή* όπως π.χ. τι ράτσas είναι ή *εξωγενή* όπως π.χ. ότι ο Γιάννης τον βγάξει περίπατο δυο φορές τη μέρα). Ο Γιάννης δηλώνει: Τον λέω **Αζόρ**! Να και το όνομα της έννοιας: **Αζόρ**! Στο εξής, η παρέα εκτός από την αόριστη αναφορά στην *ατομική έννοια* «σκύλος του Γιάννη», μπορεί να μιλάει πλέον για τον «Αζόρ», αφού οι έννοιες «σκύλος του Γιάννη» και «Αζόρ» (στο πλαίσιο της επικοινωνίας των τριών φίλων) **ταυτίζονται**. Φυσικά, η έννοια «Αζόρ» δεν έχει το ίδιο σύνολο χαρακτηριστικών στον νου των τριών φίλων. Στον νου του Γιάννη, ο οποίος ζει καθημερινά με τον σκύλο του, η έννοια «Αζόρ» έχει συντριπτικά περισσότερα χαρακτηριστικά, από όσα έχει στον νου των φίλων του· ο Γιάννης γνωρίζει τα πάντα για τον Αζόρ. Οι φίλοι του μπορεί να μιλούν γι' αυτόν και να μην τον έχουν δει ποτέ· όλη η γνώση τους γι' αυτόν μπορεί να είναι μέσω του Γιάννη.

Η απάντηση στο αρχικό ερώτημα είναι ότι: *έννοιες και όροι χρησιμοποιούνται διαρκώς στη γενική γλώσσα*. Σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας, σε κάθε ευρύ ή στενό *συγκείμενο*, εμπλέκεται ένα πλήθος εννοιών οι οποίες πρωτοσχηματίζονται ή ενυπάρχουν ήδη στον νου των συνομιλητών και μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η επικοινωνία. Τι διαφορά έχουν αυτές οι έννοιες με τις έννοιες ενός ειδικού θεματικού πεδίου; π.χ. τι διαφορά έχει η ατομική έννοια «Αζόρ» από την (επίσης) ατομική έννοια «*τετραγωνική ρίζα του 2*»; Η απάντηση είναι: Ως προς τη φύση τους ως νοητικών κατασκευασμάτων καμία διαφορά! Ως προς τη χρήση τους, η πρώτη είναι έννοια γνωστή σε έναν στενό κύκλο ανθρώπων, στο πλαίσιο επικοινωνίας του οποίου χρησιμοποιείται, ενώ η δεύτερη είναι γνωστή σε πολύ ευρύτερο σύνολο ανθρώπων και χρησιμοποιείται στο πλαίσιο του θεματικού πεδίου

⟨Μαθηματικά⟩. Φυσικά, οι κοινές έννοιες της καθημερινής επικοινωνίας δεν ορίζονται με αυστηρούς ορισμούς, όπως οι έννοιες των ειδικών θεματικών πεδίων. Μια μαθηματική έννοια π.χ. διακρίνεται για την αυστηρότητα του ορισμού της, από τον οποίο απορρέουν **όλα** (κυριολεκτικά όλα!) τα *ενδογενή χαρακτηριστικά* της, κάποια από τα οποία, σημειωτέον, μπορεί ακόμα και να μην τα γνωρίζουμε, γιατί δεν έχουν ακόμα ανακαλυφθεί!..

Ο εξαιρετικός χώρος, στον οποίο βρισκόμαστε σήμερα στην κοπή της πίτας μας, βρίσκεται στο κτήριο **Κωστής Παλαμάς** ή **Καποδιστριακό**, η ανακαίνιση του οποίου είναι επίτευγμα του ομότιμου καθηγητή, γλωσσολόγου **Παναγιώτη Κοντού**, εκλεκτού μέλους της ΕΛΕΤΟ και κατ' επανάληψιν προέδρου της Επιστημονικής Επιτροπής των Συνεδρίων της, που είναι και σήμερα μαζί μας και τον ευχαριστούμε.

Ο φετινός τυχερός της πίτας της ΕΛΕΤΟ θα κερδίσει ένα αντίτυπο του **Χρηστικού Λεξικού της Νεοελληνικής Γλώσσας** της Ακαδημίας Αθηνών, προσφορά του επιστημονικού υπευθύνου του λεξικού, καθηγητή γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών **Χριστόφορου Χαραλαμπάκη**, ο οποίος μας τιμά σήμερα με την παρουσία του και τον ευχαριστούμε θερμά.

Ευχαριστούμε επίσης, τα πρόσωπα και τις εταιρείες που συνεισέφεραν με δώρα στην λαχειοφόρο αγορά μας, όπως αναγράφεται στον σχετικό πίνακα δώρων, με πρώτη και καλύτερη την εταιρεία **McCain Hellas**, μόνιμο αρωγό μέλος της ΕΛΕΤΟ και χορηγό των συνεδρίων της, ο γενικός διευθυντής της οποίας **Γιώργος Γκόνος**, επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ, είναι και σήμερα μαζί μας. Στα πρόσωπα που προσέφεραν δώρα συγκαταλέγονται: η Αντιπρόεδρος **Άννα Λάμπρου-Γκόνου**, ο **Δημήτρης Παναγιωτάκος**, μέλος του ΓΕΣΥ, ο **Σπύρος Βουλόδημος**, πρόεδρος της Ελεγκτικής Επιτροπής και ο **Νίκος Κωνσταντακάκης**, μέλος της Ελεγκτικής Επιτροπής.

Τελειώνοντας, εύχομαι σε όλες και όλους σας να είστε τυχεροί! Καλή Χρονιά!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Τετάρτη 15 Φεβρουαρίου 2017 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ταβέρνα «Πλακιώτισσα», Διονυσίου Αρεοπαγίτου 7, Αθήνα

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Πάντα μπροστά για την ελληνική γλώσσα και την ορολογία

Φίλες και φίλοι,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) της ΕΛΕΤΟ και του Γενικού Επιστημονικού Συμβουλίου (ΓΕΣΥ) της, σας καλωσορίζω στην πρώτη εκδήλωση της ΕΛΕΤΟ για το 2017, την κοπή της πίτας.

Πέρασε ακριβώς ένας χρόνος από την περυσινή κοπή της πίτας. Η ΕΛΕΤΟ, στο 2016, συνέχισε το ορολογικό έργο της, αφενός ανταποκρινόμενη σε αιτήματα οροδοσίας από όπου κι αν προήλθαν αυτά και αφετέρου στα πλαίσια της αδιάλειπτης λειτουργίας των οργάνων της (ΔΣ και ΓΕΣΥ) και των συλλογικών μελών της (ΜΟΤΟ, ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1, ΕΛΟΤ/ΤΕ21), σε συνεργασία με τον ΕΛΟΤ και το ΤΕΕ, και της ενεργού συμμετοχής της στο Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας (ΕΔΟ), σε συνεργασία με το ελληνικό τμήμα της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο μεγάλος απών από την φετινή εκδήλωση της κοπής της πίτας είναι ο **Βασίλης Παπαδόπουλος**: τον χάσαμε αναπάντεχα στις 11 Ιανουαρίου 2017 και ακόμα δεν μπορούμε να συνειδητοποιήσουμε την μεγάλη απώλειά του. Θα τον θυμούμαστε πάντα με αγάπη: και ιδιαίτερα δε τη συμμετοχή του και την ευχάριστη παρουσία του σε όλες τις εκδηλώσεις της ΕΛΕΤΟ.

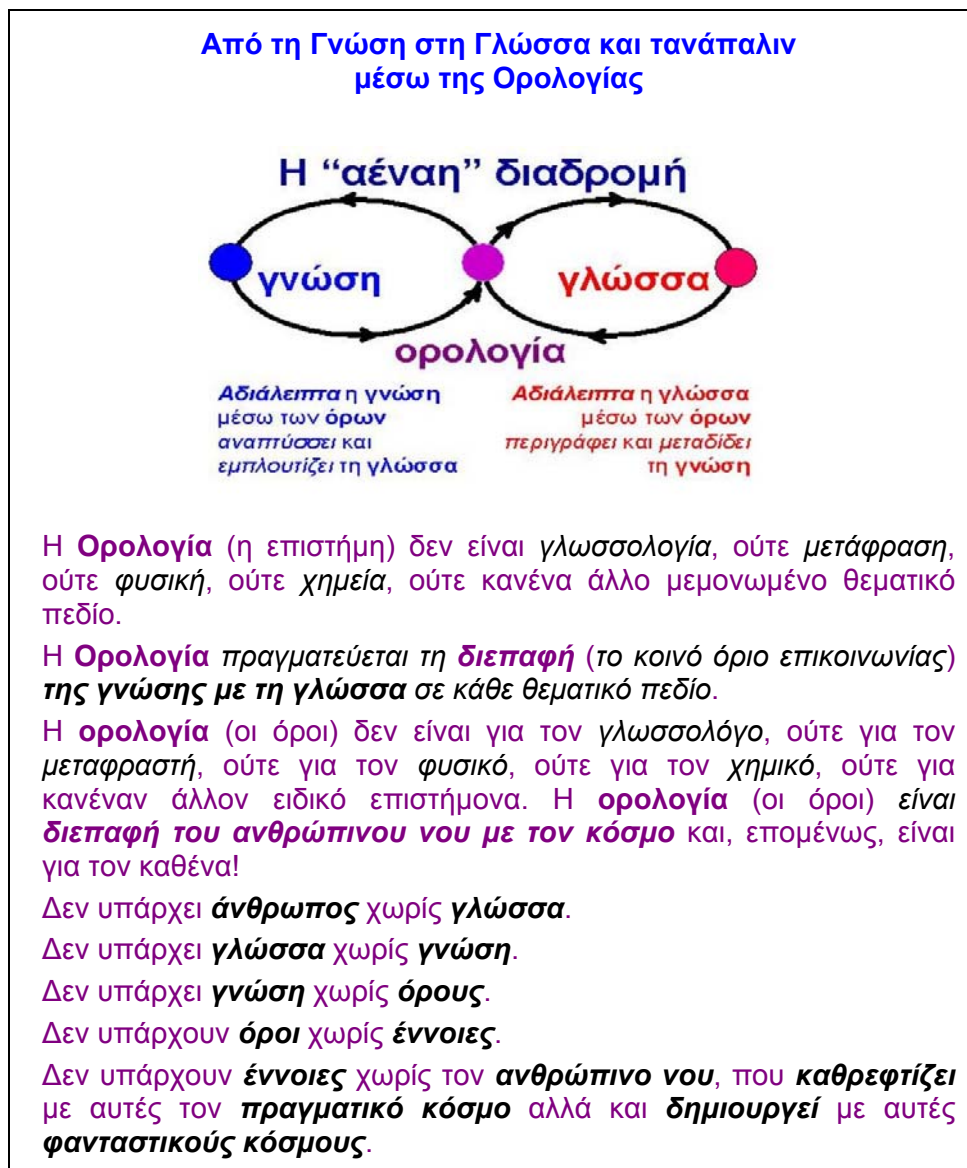
Το 2017 έχει ήδη μπει στον δρόμο του και ήρθε ο καιρός για να αρχίσουν και πάλι οι συνεδριακές προετοιμασίες της ΕΛΕΤΟ. Ξεκίνησαν, λοιπόν, οι διαδικασίες για την διοργάνωση του **11^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»**. Από το 1997 ως το 2017: **είκοσι χρόνια**: μία εικοσαετία **έντεκα συνέδρια**. Το 11^ο Συνέδριο θα διεξαχθεί στις 9–11 Νοεμβρίου 2017 και θα είναι αφιερωμένο στον εθνικό μας ποιητή **Κωστή Παλαμά**. Κύριος συνδιοργανωτής και πάλι το Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ) και συνδιοργανωτές το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), το Πανεπιστήμιο Κύπρου και άλλοι φορείς που θα ανακοινωθούν). Προεδρείο και πυρήνας της Οργανωτικής Επιτροπής είναι το Προεδρείο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΕΤΟ, ενώ μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής θα είναι τα μέλη του ΓΕΣΥ πλαισιωμένα και από άλλους επιστήμονες με ειδική ενασχόληση με την Ορολογία. Το προεδρείο της Επιστημονικής Επιτροπής θα είναι το ίδιο με εκείνο των τεσσάρων τελευταίων συνεδρίων: Πρόεδρος και Α΄ και Β΄ Αντιπρόεδροι, τρία διακεκριμένα μέλη της ΕΛΕΤΟ: οι γλωσσολόγοι **Παναγιώτης Κοντός** (ομότιμος καθηγητής ΕΚΠΑ), **Άννα**

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (ομότιμη καθηγήτρια ΑΠΘ) και **Μαριάννα Κατσογιάννου** (καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κύπρου), αντίστοιχα. Ο πρόεδρος κ. Π. Κοντός είναι και σήμερα μαζί μας.

Το φετινό μήνυμα για την πίτα της ΕΛΕΤΟ είναι το σύνθημα του σκοπού της, της πορείας της και της δράσης της:

Πάντα μπροστά για την ελληνική γλώσσα και την ορολογία!...

Το χαρτάκι που πήρατε, ως ενθύμιο της αποψινής εκδήλωσης, έχει σκοπό να επισημάνει την *αδιάκοπη και αδιάσπαστη* σύνδεση της **γνώσης** με τη **γλώσσα** μέσω της **ορολογίας** (μέσω των όρων).

Η εικόνα αυτής της αέναης διαδρομής, με τη συμβολική μορφή του σχήματος του **απείρου** (∞), έχει αναρτηθεί και στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ για να θυμίζει το σύνθημα του Διεθνούς Δικτύου Ορολογίας (TermNet): «**Δεν υπάρχει γνώση χωρίς ορολογία**»¹⁸.

Ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο η ΕΛΕΤΟ έχει από το ένα πλευρό της τη **γνώση** και τους ανθρώπους της (ειδικούς όλων των θεματικών πεδίων) και από το άλλο πλευρό της τη **γλώσσα** και τους ανθρώπους της (ειδικούς των γλωσσικών τομέων) και παίζει τον ρόλο «γέφυρας» μεταξύ των μεν και των δε.

Για ποια **γνώση** μπορούν να μιλούν οι μεν χωρίς τα **λεκτικά σύμβολα** των εννοιών αυτής της γνώσης; χωρίς τη γλώσσα; Και ποια **γλώσσα** μελετούν οι δε χωρίς την αναφορά στο περιεχόμενο, στις **έννοιες** και στη γνώση; Η **ορολογία** (οι όροι) ανήκει ταυτόχρονα και στους μεν και στους δε, **εξ αδιαιρέτου!** Γι' αυτό και το ενδιαφέρον και η προσπάθεια πρέπει να είναι κοινή. Η ΕΛΕΤΟ αυτό διακηρύσσει και αυτό εφαρμόζει...

Ο φετινός τυχερός της πίτας της ΕΛΕΤΟ θα κερδίσει ένα αντίτυπο του **Χρηστικού Λεξικού της Νεοελληνικής Γλώσσας** της Ακαδημίας Αθηνών, προσφορά του επιστημονικού υπευθύνου του λεξικού, καθηγητή γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών **Χριστόφορου Χαραλαμπάκη** τον οποίο ευχαριστούμε θερμά.

Ευχαριστούμε επίσης, όλα τα πρόσωπα που συνεισέφεραν με δώρα στην λαχειοφόρο αγορά μας, όπως αναγράφεται στον σχετικό πίνακα δώρων, και ιδιαίτερα τις εταιρείες **McCain Hellas** και **Krivek** που είναι σταθεροί χορηγοί της ΕΛΕΤΟ στα συνέδριά της. Κοντά μας σήμερα είναι και ο πρώην γενικός διευθυντής της **McCain Hellas**, **Γιώργος Γκόνος**, εκλεκτό επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ.

Τελειώνοντας, εύχομαι το 2017 να είναι αίσιο και δημιουργικό για όλες και για όλους σας!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

¹⁸ There is no knowledge without terminology.

Τετάρτη 24 Ιανουαρίου 2018
Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ
Utopia Cafe Bar, Αντήνορος 40, Αθήνα

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Για κάθε νέα έννοια και ένας νέος ελληνικός όρος!

Φίλες και φίλοι,

Είμαστε και πάλι μαζί για να εορτάσουμε την αρχή του νέου έτους με την καθιερωμένη κοπή της πίτας. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ και το Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιό της (το ΓΕΣΥ) σας καλωσορίζουν.

Το 2017 εκλείσει λίγο μετά την ολοκλήρωση των συνεδριακών εργασιών της ΕΛΕΤΟ και την επιτυχή διεξαγωγή του **11^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»** (9–11 Νοεμβρίου 2017) Από το 1997 ως το 2017: **είκοσι χρόνια**· μία εικοσαετία **έντεκα συνέδρια**. Το 11^ο Συνέδριο ήταν αφιερωμένο στον εθνικό μας ποιητή **Κωστή Παλαμά**. Στην Εναρκτήρια Συνεδρία μας μίλησε γι' αυτόν και τη στάση του απέναντι στη γλώσσα η κα **Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού**, ομότιμη καθηγήτρια του ΕΚΠΑ, εμβριθής μελετήτρια του παλαμικού έργου. Το κύριο μέρος του Συνεδρίου περιλάμβανε **33** ανακοινώσεις, ενώ στο τελευταίο δίωρό του πραγματοποιήθηκε, με εξαιρετική επιτυχία, η καθιερωμένη Ανοικτή Συζήτηση, αυτή τη φορά με θέμα **«Γλώσσα και ορολογία στη λογοτεχνία»**, που διηύθυνε και πάλι ο ομότιμος καθηγητής ΕΜΠ κ. **Θεοδόσης Π. Τάσιος**, πιστός φίλος και επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ.

Όλες οι ανακοινώσεις του 11ου Συνεδρίου περιλαμβάνονται στον τόμο των 424 σελίδων, ο οποίος έχει ήδη εκτυπωθεί, ενώ τα πάντα για το Συνέδριο (πληροφορίες της διοργάνωσης, κείμενα ομιλιών, ανακοινώσεων και εισηγήσεων της Ανοικτής Συζήτησης) έχουν δημοσιευτεί ηλεκτρονικά στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ και είναι προσβάσιμα μέσω της ιστοσελίδας του 11^{ου} Συνεδρίου (<http://www.eleto.gr/gr/Conference11.html>).

Το φετινό μήνυμα της πίτας της ΕΛΕΤΟ είναι το σύνθημα για να συνεχίσει η ελληνική γλώσσα να περιγράφει τον εξελισσόμενο κόσμο, σε όλους τους τομείς του, με δικά της γλωσσικά στοιχεία:

Για κάθε νέα έννοια και ένας νέος ελληνικός όρος!...

Και **νέος όρος** δεν σημαίνει οπωσδήποτε δημιουργία νέας λέξης ή νέων λέξεων· δημιουργία **νέου όρου** είναι και η απόδοση της νέας έννοιας με υπάρχουσα λέξη ή φράση, με πρόσθεση δηλαδή μιας ακόμα έννοιας στις έννοιες που παρίστανε ως τώρα η υπάρχουσα λέξη ή φράση σε διάφορα θεματικά πεδία. Το σύνθημα αυτό εκφράζει τη βασική κατευθυντήρια γραμμή στη λειτουργία των οργάνων (επιτροπών και ομάδων) που ασχολούνται με την ορολογία των θεματικών πεδίων και τη μεταφορά της σύγχρονης ειδικής γνώσης στην ελληνική γλώσσα. Μια τέτοια ομάδα – που αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί το ενεργότερο συστατικό του πυρήνα της ΕΛΕΤΟ – η ΜΟΤΟ (Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας), εφαρμόζοντας τη γραμμή αυτή στην τηλεπικοινωνιακή ορολογία, την εξέφρασε εντονότερα ήδη πριν από 25 χρόνια, αίροντας τους δισταγμούς σχετικά με τη **δοκιμότητα** ή **μη** των νέων όρων, με το παλαιό σύνθημά της:

Κι ένας αδόκιμος ελληνικός όρος είναι καλύτερος από καθόλου ελληνικό όρο!...

Βέβαια, η **δοκιμότητα** ενός όρου, όπως αυτή οριζόταν τότε και εξακολουθεί να ορίζεται και σήμερα στα γενικά λεξικά προϋποθέτει την καθιέρωση του όρου λόγω της χρήσης του σε κλασικούς και αναγνωρισμένους συγγραφείς ή λόγω της ευρύτερης χρήσης του στον γραπτό ή στον προφορικό λόγο. Με έναν τέτοιο ορισμό, κανένας νέος όρος δεν είναι **δόκιμος**. Να περιμένουμε να τον χρησιμοποιήσουν αναγνωρισμένοι συγγραφείς και να διαδοθεί ευρύτερα ο νέος όρος και ύστερα να τον θεωρήσουμε δόκιμο! Μπορεί αυτός ο ορισμός του δόκιμου να ικανοποιεί τις ανάγκες και τους ρυθμούς της γενικής γλώσσας· για τις ειδικές γλώσσες του διάφορων θεματικών πεδίων, όμως, όπου ο ρυθμός παραγωγής νέων εννοιών και επομένως νέων ειδικών όρων είναι πολύ μεγάλος, αυτός ο ορισμός δεν επαρκεί.

Στον τομέα της Ορολογίας, λοιπόν, σύμφωνα με το Πρότυπο ΕΛΟΤ 561-1 που ισοδυναμεί με το Διεθνές Πρότυπο ISO 1087-1, **δόκιμος όρος** θεωρείται ο *προτιμώμενος* όρος καθώς και οποιοδήποτε από τα *δεκτά συνώνυμά* του στη γλωσσική κοινότητα του συγκεκριμένου θεματικού πεδίου. Και, μάλιστα, όταν ένας όρος έχει παραχθεί από ειδικό όργανο του θεματικού πεδίου και καθορίζεται σε κάποιο πρότυπο, ο όρος αυτός θεωρείται *προτιμώμενος*, επομένως **δόκιμος**. Το βασικότερο χαρακτηριστικό αυτών των *δόκιμων όρων* είναι ότι πληρούν, σε μεγάλο βαθμό, τις *αρχές σχηματισμού όρων* (http://www.eleto.gr/download/Oroγραμμα/Or102_V05.pdf), όπως αυτές έχουν διατυπωθεί διεθνώς από τον ISO και μεταφερθεί και στα ελληνικά από την επιτροπή ΕΛΟΤ/ΤΕ21, συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ.

Η ΕΛΕΤΟ και τα συλλογικά μέλη και οι ομάδες της παράγουν ή υιοθετούν **δόκιμους όρους**, σύμφωνα με τον ορισμό της Ορολογίας· τώρα το αν αυτοί οι όροι θα γίνουν και δόκιμοι σύμφωνα με τον ορισμό των γενικών λεξικών θα εξαρτηθεί από τον βαθμό διάχυσης των όρων αυτών στη γενική γλώσσα λόγω της εξάπλωσης και εφαρμογής της ειδικής γνώσης στην καθημερινή ζωή. Ελλείψει δόκιμου όρου

για μια νέα έννοια και ένας **αδόκιμος όρος** επιτελεί σημαντική λειτουργία στη γλώσσα· αποδίδει ελληνικά τη νέα έννοια έστω και αν αυτός δεν έχει σχηματιστεί μελετημένα. Η δημιουργία ή υιοθέτηση όρων από τα όργανα Ορολογίας και η διάδοσή τους συντελεί στον περιορισμό των αδόκιμων όρων.

Το σύνθημα «*Για κάθε νέα έννοια και ένας νέος ελληνικός όρος!*» δεν αποκλείει και ορολογικά αδόκιμους όρους, στις περιπτώσεις όμως όπου δεν έχει ακόμα καθιερωθεί δόκιμος όρος. Αν και όταν ασχοληθούν κάποιοι ονοματοθέτες του θεματικού πεδίου (συνήθως ομάδα ή επιτροπή) τον αδόκιμο όρο ενδέχεται και να τον καταστήσουν δόκιμο ή να περιορίσουν τη χρήση του επιλέγοντας ως δόκιμο όρο έναν ορολογικά καταλληλότερο όρο.

Και ο φειτός τυχερός της πίτας της ΕΛΕΤΟ θα κερδίσει ένα αντίτυπο του **Χρηστικού Λεξικού της Νεοελληνικής Γλώσσας** της Ακαδημίας Αθηνών, προσφορά του επιστημονικού υπευθύνου του λεξικού, καθηγητή γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών **Χριστόφορου Χαραλαμπάκη** τον οποίο και ευχαριστούμε θερμά. Θα ήταν απόψε κοντά μας, αλλά λόγος ανωτέρας βίας μας στερεί την παρουσία του. Κοντά μας σήμερα είναι ο πρώην γενικός διευθυντής της **McCain Hellas**, **Γιώργος Γκόνος**, εκλεκτό επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ.

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου ευχαριστώ όλα τα πρόσωπα που συνεισέφεραν με δώρα στη μικρή λαχειοφόρο αγορά μας, όπως αναγράφεται στον σχετικό πίνακα δώρων.

Τελειώνοντας, εύχομαι, για όλες και για όλους σας, το έτος 2018 να είναι πολύ καλύτερο από τα προηγούμενα! Καλή Χρονιά!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Τετάρτη 6 Φεβρουαρίου 2019 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Utopia Cafe Bar, Αντήνορος 40, Αθήνα

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

αντικειμένων ιδιότητες – εννοιών χαρακτηριστικά – όρων συμφωνίες

Φίλες και φίλοι,

Στον ίδιο χώρο, πριν από ένα έτος και 13 μέρες, είχαμε βρεθεί για την καθιερωμένη κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ. Είμαστε και πάλι μαζί για να εορτάσουμε την αρχή του νέου έτους. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ και το Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιό της (το ΓΕΣΥ) σας καλωσορίζουν.

Το έτος που πέρασε ήταν εκλογικό για την ΕΛΕΤΟ. Τα νέα συμβούλια (ΔΣ και ΓΕΣΥ) που προέκυψαν από τις αρχαιρεσίες της 7 Μαΐου 2018 συνέχισαν κανονικά τις εργασίες των προηγούμενων. Σύμφωνα με το καταστατικό, η θητεία τους θα διαρκέσει ως το 2021. Το ορολογικό έργο συνεχίστηκε στο ΓΕΣΥ και στο πλαίσιο των συλλογικών μελών TE21, MOTO, TE48/OE1 και στο πλαίσιο της ενεργού συμμετοχής στο Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας (ΕΔΟ). Από το Ορόγραμμα θα ενημερωθήκατε ότι στις 8 Νοεμβρίου 2018, η ΕΛΕΤΟ, η TE21 και η Μεταφραστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διοργάνωσαν την ημερίδα «**Ορολογία και ορολογικοί πόροι – Οι απαιτήσεις για σύγχρονη ελληνική επιστημονική ορολογία και η ανάγκη ενεργοποίησης των ειδικών**», στην οποία κλήθηκαν να συμμετάσχουν επιστημονικοί και επαγγελματικοί φορείς, με σκοπό την ενεργοποίησή τους στα θέματα ορολογίας των τομέων τους και τη συμμετοχή τους στο ΕΔΟ. Υπήρξε ενδιαφέρον, αν και όχι όσο θα θέλαμε.

Σε μια εβδομάδα, με απόφαση του ΔΣ, θα αρχίσουν οι διαδικασίες για τη διοργάνωση του 12^{ου} Συνεδρίου «**Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία**» και θα συνεχιστεί η παράδοση που άρχισε το 1997 με εμπνευστή, πρωτεργάτη και πρόεδρο της οργανωτικής Επιτροπής τον αξέχαστο **Βασίλη Φιλόπουλο**.

Όπως έχω συνηθίσει τα τελευταία χρόνια, στην κοπή της πίτας, σε τούτο το λογύδριο, κάνω μια μικρή αναφορά σε ένα ορολογικό θέμα που δηλώνεται με ένα σύνθημα. Το φετινό σύνθημα είναι:

«αντικειμένων ιδιότητες – εννοιών χαρακτηριστικά – όρων συμφωνίες».

Με αυτό δηλώνεται ο **αντικειμενικός** κόσμος, τις **ιδιότητες** του οποίου **αντιλαμβάνεται** και **συλλαμβάνει** ο νους μας, και, στη συνέχεια – μέσω νοητικών αφαιρέσεων των **ιδιοτήτων** ως

χαρακτηριστικών – τον **εννοιοποιεί** ανάγοντάς τον, τελικά, σε ένα πλήθος **εννοιών** και **σχέσεων εννοιών**.

Για να μιλήσουμε, όμως, και να επικοινωνήσουμε για όλα αυτά που έχουμε στον νου μας χρειαζόμαστε τη **γλώσσα**. Χρειάζεται να συμφωνήσουμε **ονόματα** και **όρους**. Το περιστατικό που θα αναφέρω αμέσως, δείχνει πως μπορεί να υπάρξει συγκεκριμένη επιτυχής επικοινωνία, μεταξύ δύο ανθρώπων Α και Β, χωρίς ονόματα και όρους, παρά μόνο μέσω της σχέσης των εννοιών στο **βάθος** τους (θυμίζω ότι **βάθος** είναι σύνολο των χαρακτηριστικών που αποτελούν μια έννοια και **πλάτος** είναι το σύνολο όλων των αντικειμένων που αντιπροσωπεύει η έννοια).

Αθήνα, καλοκαίρι του 2011, σε έναν φούρνο την οδού Αχαρνών, μπαίνει ένας συγκεκριμένος **πελάτης Α**: απευθύνεται στην **υπάλληλο Β** και της λέει: **Ένα μακρύ, ένα στρογγυλό και ένα μικρό!** Η υπάλληλος Β, χωρίς να ζητήσει πρόσθετες εξηγήσεις, παίρνει από τα ράφια πίσω της μια **«μαύρη μπαγκέτα»**, ένα **«καρβέλι χωρίς σουσάμι»** και ένα **«μικρό ψωμάκι χωρίς σουσάμι»**, τα τυλίγει και τα δίνει στον πελάτη, ο οποίος πληρώνει, χαιρετάει και φεύγει. Η συνεννόηση ήταν απόλυτα επιτυχής!

Στον νου της η υπάλληλος Β είχε στο **βάθος της έννοιας «πελάτης Α»** τα χαρακτηριστικά **«ο Α αγοράζει συχνά μαύρη μπαγκέτα»**, **«ο Α αγοράζει συχνά καρβέλι χωρίς σουσάμι»** και **«ο Α αγοράζει συχνά ψωμάκι χωρίς σουσάμι»**.

Στον νου της η υπάλληλος Β είχε και τις έννοιες **«συνήθης φραντζόλα»** **«καρβέλι με σουσάμι»**, **«καρβέλι χωρίς σουσάμι»**, **«μαύρη μπαγκέτα»**, **«φραντζολίτσα με σουσάμι»** **«ψωμάκι με σουσάμι»** **«ψωμάκι χωρίς σουσάμι»** και τις έννοιες όλων των άλλων αρτοσκευασμάτων του φούρνου. Όμως, μόνο στο **βάθος** των εννοιών: **«μαύρη μπαγκέτα»**, **«καρβέλι χωρίς σουσάμι»** και **«ψωμάκι χωρίς σουσάμι»** υπήρχε το (κοινό) χαρακτηριστικό **«αγοράζεται συχνά από τον πελάτη Α»**. Και μόνο η πρώτη από αυτές (**«μαύρη μπαγκέτα»**), έχει το χαρακτηριστικό **«είναι επιμήκης (μακριά)»**, επομένως αυτήν θέλει ο Α λέγοντας **«ένα μακρύ»**. Οι άλλες δύο έννοιες (**«καρβέλι χωρίς σουσάμι»** και **«ψωμάκι χωρίς σουσάμι»**) έχουν κοινό το χαρακτηριστικό **«έχει σχήμα στρογγυλό»**, αφού, όμως, η τρίτη (**«ψωμάκι χωρίς σουσάμι»**) έχει επιπλέον και το χαρακτηριστικό **«έχει μικρό μέγεθος/βάρος»** και επομένως, αυτήν εννοεί ο Α λέγοντας **«ένα μικρό»**, η δεύτερη (**«καρβέλι χωρίς σουσάμι»**) είναι αυτή που εννοεί ο Α λέγοντας **«ένα στρογγυλό»**.

Ωστε ο **πελάτης Α** απευθύνθηκε στην **υπάλληλο Β** δηλώνοντας κάποια **χαρακτηριστικά** των εννοιών και όχι τους αντίστοιχους **όρους** της αρτοποιίας (δηλαδή **«μαύρη μπαγκέτα»**, **«καρβέλι χωρίς σουσάμι»** και **«ψωμάκι χωρίς σουσάμι»**). Αλήθεια, μπορεί και να μην τους ήξερε! Βέβαια, όπως αποδείχτηκε αμέσως από την πράξη, η **μεταξύ τους επικοινωνία** ήταν επιτυχής. Οι άλλοι πελάτες, όμως, που ήμαστε εκείνη την ώρα στον φούρνο, προφανώς δεν καταλάβαμε τι ακριβώς ζήτησε ο πελάτης Α λέγοντας αυτά που είπε.

Να τονίσω ότι στον νου μας υπάρχουν **πάμπολλες έννοιες που δεν έχουν ονόματα και όρους** οι οποίες είναι **συνδυασμοί χαρακτηριστικών** που προκύπτουν από την «επαφή» μας με τα «αντικείμενα» και δεν χρειάστηκε ως τώρα να τις ονομάσουμε. Όταν, όμως, χρειαστεί να επικοινωνήσουμε με άλλους ανθρώπους, για να τους κοινοποιήσουμε κάποιες από τις έννοιες αυτές, τότε χρειάζεται να τις περιγράψουμε, δίνοντας κάποια **χαρακτηριστικά** τους και να τις ορίσουμε αυστηρά με τα **ουσιώδη χαρακτηριστικά** τους και να τους δώσουμε **ονόματα και όρους**, με τους οποίους, στη συνέχεια, μπορούμε να αναφερόμαστε συμβατικά. Πάντως, για κάθε συγκεκριμένο αντικείμενο, ή διάκριτο μέρος, ή λειτουργία ενός αντικειμένου που χρησιμοποιούμε – είτε αυτό έχει είτε δεν έχει **όνομα** –, για κάθε πρόσωπο που γνωρίζουμε και που συναντούμε στην καθημερινή ζωή μας ή που έχουμε συναντήσει – είτε θυμούμαστε είτε όχι το **όνομά** του –, έχουμε την **ατομική έννοιά** του στον νου μας.

Υπό ορισμένες συνθήκες, όπως είδαμε, **δύο άτομα** (αλλά και περισσότερα) μπορούν να επικοινωνήσουν και χωρίς **ονόματα και όρους**, μέσω των **χαρακτηριστικών** των κοινών εννοιών που έχουν στον νου τους. Ασφαλώς, όμως, για την **κοινή επικοινωνία** μεταξύ **όλων των μελών** μιας γλωσσικής κοινότητας είναι απαραίτητη η συμφωνία για **κοινή ονοματοδοσία** των εννοιών και χρήση μιας **κοινής γενικής γλώσσας**· όσον αφορά δε την επικοινωνία στα ειδικά θεματικά πεδία, είναι απαραίτητη η συμφωνία και χρήση **κοινής ειδικής ορολογίας**.

Και ο φετινός τυχερός της πίτας της ΕΛΕΤΟ θα κερδίσει ένα αντίτυπο του **Χρηστικού Λεξικού της Νεοελληνικής Γλώσσας** της Ακαδημίας Αθηνών, προσφορά του επιστημονικού υπευθύνου του λεξικού, καθηγητή γλωσσολογίας του ΕΚΠΑ **Χριστόφορου Χαραλαμπάκη**, που ευχαριστούμε θερμά, ενώ στα δώρα που πρόκειται να κληρωθούν περιλαμβάνονται: το **Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής**, το **Αντίστροφο Λεξικό** και η **Νεοελληνική Γραμματική**, τρεις εκδόσεις προσφορά του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη, μερίμνη του Δευθυντή του, καθηγητή του ΑΠΘ **Γεωργίου Παπαναστασίου** που, επίσης, ευχαριστούμε θερμά.

Κοντά μας, σήμερα, είναι ο γλωσσολόγος, καθηγητής του ΕΚΠΑ, **Παναγιώτης Κοντός**, εκλεκτό ιδρυτικό μέλος της ΕΛΕΤΟ, καθώς και ο πρώην γενικός διευθυντής της **McCain Hellas**, **Γιώργος Γκόνος**, εκλεκτό επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ.

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου, ευχαριστώ όλα τα πρόσωπα που συνεισέφεραν με δώρα στη μικρή λαχειοφόρο αγορά μας, όπως αναγράφεται στον σχετικό πίνακα δώρων.

Τελειώνοντας, εύχομαι, για όλες και για όλους σας, το 2019 να είναι μια πολύ Καλή Χρονιά!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Τετάρτη 12 Φεβρουαρίου 2020 Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Νέοι όροι! Πώς τους αντιμετωπίζουμε;

Φίλες και φίλοι,

Σας καλωσορίζω εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΕΤΟ και του ΓΕΣΥ. Έχουμε μπει ήδη αρκετά στο 2020. Το 2019 είναι πλέον παρελθόν· στην ΕΛΕΤΟ θα το θυμούμαστε ως ένα επιτυχημένο συνεδριακό έτος· μας άφησε, όμως, και μια μεγάλη απώλεια. Απούσα στη σημερινή μας εκδήλωση είναι η **Μαρία Καρδούλη**, βασικό ιδρυτικό μέλος της ΕΛΕΤΟ και μέλος του ΔΣ και του ΓΕΣΥ, που έφυγε απροσδόκητα από τη ζωή. Η Μαρία ήταν βασικό ιδρυτικό μέλος της ΕΛΕΤΟ και είχε συνεχή παρουσία και συμβολή στη λειτουργία της. Θα θυμούμαστε πάντα και την εξαιρετικά ευχάριστη παρουσία της σε όλες τις εκδηλώσεις της ΕΛΕΤΟ.

Το 12^ο Συνέδριο «**Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία**», που πραγματοποιήθηκε στις 7–9 Νοεμβρίου 2019, είχε απόλυτη επιτυχία· συνέχισε την παράδοση και ήταν εφάμιλλο των προηγούμενων σε ενδιαφέρον, σε ποιότητα και σε συμμετοχή συνέδρων. Ήταν αφιερωμένο στον Ιπποκράτη και έκλεισε με μια εξαιρετική Ανοικτή Συζήτηση για την ιατρική ορολογία. Στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ (ιστοσελίδα: <http://www.eleto.gr/gr/papers.htm>) έχουν αναρτηθεί όλα τα κείμενα της διοργάνωσης, καθώς και τα κείμενα των ανακοινώσεων του Συνεδρίου και των ομιλιών της Ανοικτής Συζήτησης.

Το φετινό σύνθημα της πίτας είναι μια καίρια ερώτηση:

«Νέοι όροι! Πώς τους αντιμετωπίζουμε;».

για την απάντηση στην οποία θα διατυπώσω κάποιες σκέψεις που είχα αναφέρει από το 2013 στο 9^ο Συνέδριο¹⁹.

Η πρώτη αντίδραση ενός ατόμου στο **άκουσμα** ή στη **θέαση (ανάγνωση)** ενός νέου όρου του οποίου την **έννοια** αγνοεί, βασίζεται κυρίως στην προσωπική του **εμπειρία και γνώση** σχετικά με τις **προηγούμενες συμφωνίες** της γλωσσικής κοινότητας για τα δομικά στοιχεία

¹⁹ Στην ανακοίνωση «Γιατί κλοτσάτε τους όρους;» (http://www.eleto.gr/download/Conferences/9th%20Conference/Papers-and-speakers/9th_03-34-35_ValeontisKostas_Paper_V47.pdf)

(**οροστοιχεία**) του νέου όρου και στην **άμεση αισθητική αντίληψη** του κατά την πρώτη επαφή με τον όρο. Και τα δύο αυτά μαζί συνθέτουν αυτό που λέμε **γλωσσικό αισθητήριο** του συγκεκριμένου ατόμου. Αλήθεια, έχουν οι όροι αισθητική;

Μπορούμε να πούμε ότι οι λέξεις είναι **«συμφωνημένα» σύμβολα**: γεννιούνται στον **νου του ανθρώπου** για να αποδώσουν **έννοιες**: κωδικεύονται και εξωτερικεύονται με την ομιλία και εμφανίζουν επομένως ακουστική αισθητική (ακουστικές εικόνες): κωδικεύονται και εξωτερικεύονται με τη γραφή και εμφανίζουν, επομένως, οπτική αισθητική (οπτικές εικόνες): κωδικεύονται και εξωτερικεύονται και με άλλα συστήματα και εμφανίζουν επομένως και άλλου είδους αισθητική. Ταυτόχρονα, όμως, όλα αυτά τα εξωτερικά σύμβολα, όλες αυτές οι **εικόνες**, εσωτερικεύονται με αποτέλεσμα στον νου του ανθρώπου να συνδέονται μεταξύ τους αδιαχώριστα: **νοήματα, ακούσματα κι οράματα...**

Σαν σκέφτεσαι μια **λέξη**, ταυτόχρονα την **«ακούς»** και την **«βλέπεις»**. Και **"νοιώθεις"** πίσω της την **έννοια** ή τη σειρά από έννοιες που αυτή αντιπροσωπεύει. Αν η λέξη είναι **ειδικός όρος** η έννοια – κατά κανόνα – είναι **μία**, αν είναι λέξη της γενικής γλώσσας τότε οι έννοιες μπορεί να είναι **πολλές** και ο νους μπορεί να «πηδάει» από την μία στην άλλη και από ένα συγκεκριμένο ή θεματικό πεδίο σε άλλο, εφόσον έχει γνώση των εννοιών αυτών και των αντίστοιχων θεματικών πεδίων, εφόσον, δηλαδή, είναι γνώστης των αντίστοιχων συμφωνιών.

Οι λόγοι στους οποίους οφείλεται η έντονη πρώτη αντίδραση και συχνά η απαξιωτική εκδήλωση ενός ατόμου απέναντι σε έναν νέο όρο και ή απόρριψη του όρου εκ μέρους του μπορούν, κατά τη γνώμη μου, να υπαχθούν σε τρεις γενικές κατηγορίες: **αδιαφορία, ιδεολογία και γλωσσικό αισθητήριο.**

1. **Αδιαφορία.** Το άτομο δεν ενδιαφέρεται σοβαρά για τα γλωσσικά ζητήματα και αποφεύγει τα δύσκολα: το ενδιαφέρει μόνο να επικοινωνεί στοιχειωδώς («όπως νά 'ναι») με τη γλώσσα του, ανακατεύοντάς την με ένα σωρό άκριτα άμεσα γλωσσικά δάνεια.
2. **Ιδεολογία.** Το άτομο είναι «καθλωμένο» σε ορισμένες γλωσσικές εμμονές και είναι πολύ δύσκολο να το αποσπάσεις από τα «πιστεύω» του. Στέκεται αρνητικά απέναντι στο καινούργιο. Τον νεολογισμό τον θεωρεί κάτι σαν «βεβήλωση». Τις λέξεις που «δεν υπάρχουν στο λεξικό» τις θεωρεί απαράδεκτες. Στο ένα άκρο, κάποια από αυτά τα άτομα είναι «κολλημένα στο παρελθόν» και κινδυνολογούν για το μέλλον της γλώσσας: στο άλλο άκρο κάποια άλλα αντιμάχονται την «προσκόλληση στο παρελθόν» σε βαθμό που

εμφανίζονται σαν να απεχθάνονται το παρελθόν και να αντιτίθενται στην ανάπτυξη της γλώσσας με δικά της μέσα, για την κάλυψη των αναγκών του παρόντος και του μέλλοντος.

3 **Γλωσσικό αισθητήριο.** Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, όμως, ο νέος όρος προσκρούει στο **γλωσσικό αισθητήριο** του ατόμου. Η πρόσκρουση αυτή μπορεί να εκφραστεί με τρία επίθετα:

δυσπρόφερτος (δεν προφέρεται εύκολα),

δυσήκουστος (δεν «ακούγεται» καλά/ευχάριστα),

δυσνόητος (δεν γίνεται εύκολα κατανοητός).

Η πρώτη περίπτωση έχει σχέση με τον βαθμό εξοικείωσης του ατόμου στη χρήση φωνητικών μονάδων (φθόγγων) και συμπλεγμάτων που απαντώνται και λειτουργούν στη σημερινή φάση της γλώσσας μας. Η δεύτερη περίπτωση αφορά περισσότερο τις προηγούμενες συμφωνίες που έχει υπόψη του το άτομο για τον όρο ή τα οροστοιχεία του και ενδεχόμενες «άσχημες» συνδηλώσεις. Η τρίτη περίπτωση απορρέει από την (δικαιολογημένη) αδυναμία του ατόμου να συλλάβει πλήρως τη **νέα έννοια** απλώς και μόνο ερχόμενο σε επαφή με τον νέο όρο.

Σ' αυτούς τους τρεις γενικούς χαρακτηρισμούς μπορούν να ενταχθούν οι δυσμενείς χαρακτηρισμοί που συνοδεύουν συχνά την αρνητική πρώτη αντίδραση απέναντι σε έναν νέο όρο, όπως είναι οι ακόλουθοι: άστοχος/ανεπιτυχής/λανθασμένος (χαρακτηρισμοί που διατυπώνονται χωρίς ψύχραιμη και τεκμηριωμένη αιτιολόγηση), αδόκιμος (με την έννοια της μη διαδεδομένης χρήσης του όρου, λες και ο νέος όρος έπρεπε να έχει χρησιμοποιηθεί πριν επινοηθεί ώστε να είναι δόκιμος), ανύπαρκτος/ανυπόστατος (χαρακτηρισμός που δεν έχει νόημα, αφού η νέα έννοια δεν υπήρχε πριν, ώστε να προϋπάρχει και ο όρος), κακόηχος/απαίσιος/αστείος/κωμικός/γελοίος/ανόητος... (αυθόρμητη προσωπική αισθητική αξιολόγηση).

Η αξιολόγηση ενός νέου όρου, όμως, δεν πρέπει να βασίζεται στην πρώτη εντύπωση, αλλά να γίνεται αφού πρώτα έχει γίνει κατανοητή η **έννοια** την οποία παριστάνει ο **νέος όρος** και έχει διαπιστωθεί το **χαρακτηριστικό** ή τα **χαρακτηριστικά** της που προβάλλονται μέσω του όρου. Και αυτό δεν γίνεται απλώς με την επαφή με τον όρο και μόνο. Η έννοια γίνεται κατανοητή μέσω πιο εκτεταμένης **περιγραφής** της, μέσω ενός **ορισμού**, από τον οποίο προκύπτει το στοιχείο στο οποίο βασίστηκε η συμφωνία για την παράσταση της έννοιας με τον συγκεκριμένο όρο.

Ασφαλώς και «έχει το δικαίωμα» κάποιος να προσάψει αρνητικούς χαρακτηρισμούς σε έναν νέο ελληνικό όρο! Αφού όμως πρώτα τον εξετάσει και τον βρει να μην συμφωνεί με κάποια από τις διαγλωσσικές αρχές σχηματισμού όρων. Συνοπτικά, οι αρχές αυτές είναι: *διαφάνεια, συνέπεια, γλωσσική καταλληλότητα, γλωσσική οικονομία, παραγωγικότητα και συνθετικότητα, γλωσσική ορθότητα και γλωσσική εντοπιότητα.*

Και ο φεινός τυχερός της πίτας της ΕΛΕΤΟ θα κερδίσει ένα αντίτυπο του **Χρηστικού Λεξικού της Νεοελληνικής Γλώσσας** της Ακαδημίας Αθηνών, προσφορά του επιστημονικού υπευθύνου του λεξικού, καθηγητή γλωσσολογίας του ΕΚΠΑ **Χριστόφορου Χαραλαμπάκη**, που τον ευχαριστούμε θερμά· θα ήταν σήμερα μαζί μας αλλά ένα έκτακτο γεγονός μας στέρησε την παρουσία του. Στα δώρα που πρόκειται να κληρωθούν περιλαμβάνονται: το **Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής**, το **Αντίστροφο Λεξικό**, η **Νεοελληνική Γραμματική** και η **Νεοελληνική ορθογραφία**, τέσσερις εκδόσεις προσφορά του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη, μερίμνη του Δευθυντή του, καθηγητή του ΑΠΘ **Γεωργίου Παπαναστασίου**, που, επίσης, ευχαριστούμε θερμά.

Κοντά μας, σήμερα, είναι το εκλεκτό επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ **Γιώργος Γκόνος**, πρώην γενικός διευθυντής της **McCain Hellas**, εταιρείας η οποία, χάρη σ' αυτόν, υποστηρίζει τα συνέδρια της ΕΛΕΤΟ και έχει ανακηρυχθεί, από τη Γενική Συνέλευση, αρωγό μέλος της ΕΛΕΤΟ.

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου, ευχαριστώ όλους και όλες που συνεισέφεραν με δώρα στη μικρή λαχειοφόρο αγορά μας, όπως αναγράφεται στον σχετικό πίνακα δώρων.

Τελειώνοντας, εύχομαι, για σας και όλα τα μέλη και φίλους της ΕΛΕΤΟ, το 2020 να είναι μια πολύ Καλή Χρονιά!

Κ. Βαλεοντής
Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ